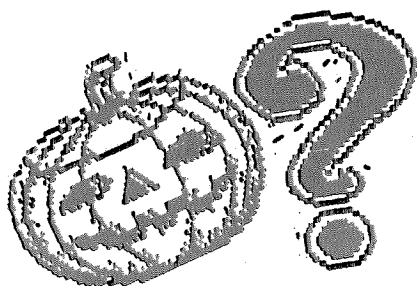

Tartalomjegyzék

1	Egy elfelejtett periféria	1
2.	Játék, POKE, térkép	3
	- STARION 3/1-4 zónák	4
	- Beyond the Ice Palace (Elite)	5
	- Sabre Wulf (Ultimate), Urban Upstart (R.Shepherd)	6
2.1	The Last Ninja II. (System 3)	7
2.2	Football Manager (Addictive Games)	9
2.3	CHAOS (Games Workshop)	10
3.	ENTERFACE (Enterprise melléklet)	15
4.	Másolóprogramok (TF-Copy)	19
5.	Ismereken nyelvek (Szótár micro-PROLOG-ban II.)	20
6.	Hardware ötletek (1. A fólia megóvása, 2. Melegedésgátló, 3. Hanggenerátor kieg.)	23
7.	128K (A memória kezelése)	24
8.	Programozástechnika (TASWORD-H/Seikosha GP-50)	25
9.	Gépi kód tanfolyam	28
+	Rejtvény	31

SpV. II.rész, 6.oldal Jack the Nipper

A 99%-hoz hiányzó rész pótolható többféleképpen is: - a bilit összetörhetjük; - amikor kijövünk a páncléterméből, és a szekrény tetején találjuk magunkat, találunk ott egy 'A' betűs 'izé'-t. Ez felvehető, és ha leejtjük 1-2 %-ot elérhetünk. Ha nem akarjuk magunkat agyonfárasztani, egyszerűbben is eljárhatunk: miután az Óvoda II.-ben feldudáltuk a macskát a plafonra, dudáljunk tovább, ami természetesen nem hat kedvezően a jelenlévők egészségi állapotára, mivel a NAUGHTYOMETER rohamosan növekszik. Ezzel a módszerrel bármekkora értéket beállíthatunk a műszeren, így kevesebb teendőnk lesz a játék végigviteléhez.

SpV. 11.rész, 18.oldal ENTERPRISE BASIC programok

A 3. programhoz (triangle demo) gépeljük hozzá a következő sorokat:

```

221 LET G = RND(50)
222 LET H = RND(50)
240 LET X4,Y4 = 140
370 PLOT #CHAN + 2:X1,Y1;X2,Y2;X3,Y3;X4,Y4;X2,Y2;X4,Y4;X1,Y1
430 LET X1 = X1 + A:LET Y1 = Y1 + B:LET X2 = X2 + C:LET Y2 = Y2 + D:LET X3 = X3 + E:
    LET Y3 = Y3 + F:LET X4 = X4 + G:LET Y4 = Y4 + H
491 IF X4 > 1279 OR X4 < 0 THEN LET G = -G:LET X4 = X4 + G
492 IF Y4 > 719 OR Y4 < 0 THEN LET H = -H:LET Y4 = Y4

```

A módosítást elvégezve térbeli háromszöget mozgathatunk a képernyőn.

SpV. 13.rész, 5.oldal DIZZY

A szárazjéggel nem a barlangban lévő 'csermelyt' kell befagyasztani, hanem az (L,3)-mas pályán lévő vízesést. A vízesés mögött egy labirintus van, amelyben a leghajmeresztőbb ötletek tömkelegével találkozhatunk. Ha sikerül végigvergődni a labirintuson, megszerezhetjük a csákányt, amivel az (F,6)-os pályán lévő omladékot távolíthatjuk el. Az omladék mögött lévő ékköves törrel (jewelled dagger) a (C,4) pályán lévő tutajt indíthatjuk el. A varázsló halálával gyakorlatilag még nem ér véget a játék, a patkót kell használni az asztal bal oldalán...

1. Egy elfelejtett periféria

Mi az a 'WAFADRIE'? Mi az a 'WAFER'? Ezeket a kérdéseket teszi fel nagyon sok hazai Spectrumos, főként a fiatalabbak, vagy azok, akik nem túl régen kerültek közeli kapcsolatba a Spectrum számítógéppel.

Ezeknek a kérdéseknek a felvetődése is azt támasztja alá, hogy egy nem ismert, ill. ha pontosabban akarunk fogalmazni: elfelejtett periferiáról van szó. Jelen bevezetőnk azt a célt szolgálja, hogy feltárjuk az okokat: valóban megbukott a 'WAFADRIE', s ha igen, akkor mi vezetett erre a sorsra?

A Rotronics Ltd. és a Santosh House közös fejlesztése 1984-ben látott napvilágot, mint a Microdrive konkurenciája. A 'WAFADRIE' egy - a Microdrive-nál többször nagyobb méretű - nagy átviteli sebességű háttértároló eszköz, a tárolást egy - a microdrive cartridge-hez - hasonló felépítésű, speciális mágnesszalag kazettán ('WAFER') oldották meg, a meghajtó: DUAL BSR "stringy floppy". A 'WAFADRIE' háttértároló sajátosságán túl Interface szerepet is betölt (nincs szükség külön Interface-re, a géphez való csatlakoztatás esetén), mindemellett Centronics ill. RS-232 kompatibilis nyomtatók is meghajthatók a segítségével. Bővített BASIC Interpretert tartalmaz, amely hatékony file-kezelést tesz lehetővé.

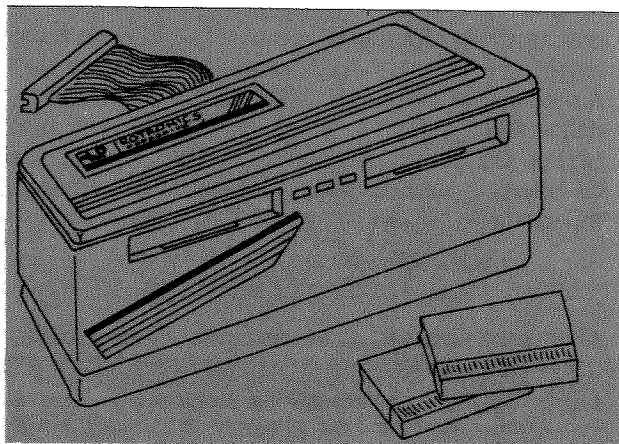
A 'WAFADRIE'-hoz a cég ingyen forgalmaz(ott) két cartridge-t, az egyik háttértárolón elhelyeztek egy hatékony szövegszerkesztő programot is.

Az operációs rendszer

A 'WAFADRIE' operációs rendszere a 'WOS', amely a DOS-hoz hasonló. Az operációs rendszer 8K ROM területe az alap ROM alsó 8K szektorára lapozódik be, a rendszer 26 új hibaüzenetet tartalmaz. Az inicializálás a NEW* utasítással történik. Az inicializálást követően a Spectrum memóriájából 2K RAM foglalt lesz a 'WAFADRIE' saját rendszerváltozó (23734-23825), írás/olvasás puffer (23836-24861) és a directory-k számára. Ez utóbbi azért lényeges, mert a 'WAFADRIE' perifériába egyidőben két cartridge-t helyezhetünk, azaz a két meghajtóról két külön directory-t (katalógus) kérhetünk (A: 24862-25443, B: 25444-26025). A 'WOS' parancsai a hagyományos Spectrum BASIC parancsok '*' ill. '#' karakterrel történő kiegészítéséből képződnek.

A 'WAFER' és alkalmazása

A cég 3féle cartridge-t hozott forgalomba: 16K, 64K és 128K kapacitással. A file-ok elérési ideje fordítottan arányos a kapacitás nagyságával. A 16K kapacitású 'WAFER'-eket célszerű programfejlesztések idején felhasználni, rövidebb rutinok tárolásához, míg a nagyobb kapacitású 'WAFER'-ekre fésülhetjük össze a kész programot, ill. ezeken rögzíthetünk hosszabb játékok és felhasználói programokat is. A szalag - a microdrive cartridge-ekkel ellentétben - a video kazettákhoz hasonlóan védett, csak akkor nyílik ki az író/ol-

vasó nyílás, ha a cartridge-t a 'WAFADRIE'-ba helyezzük. Az aktuális 'WAFER' működését LED is jelzi. A 'WAFER'-t csak akkor szabad eltávolítani a 'WAFADRIE'-ből, ha a meghajtó motor már megállt. Ez hardware hibából gyakran nem következik be, ilyenkor a 'BREAK' billentyű használata hatásos lehet. A cartridge-ek kijelölése a DOS-hoz hasonló módon az 'a:' ill 'b:' szintaktikával történik, minden cartridge művelet esetén. Pl. az 'a:' egység formázása 'SpV' névre, a következőképpen történhet:

FORMAT *a:SpV

Formázáskor kialakulnak a szalagon a szektorok, majd a rendszer ellenőrzi a formázás hibátlanságát, végül kiírja a katalógust. A formázás idő 16K-s 'WAFER' esetén 6.5 másodperc, míg 128K-s 'WAFER' esetén elérheti a 45 másodpercet is. A beolvasás sebessége másodpercenként 2 kbyte (18000 baud). A katalógus a 24862 címtől tárolódik el a memóriában. A 'CAT #' utasítás esetén az aktuális meghajtó csak a memóriába olvassa be a katalógust, míg a 'CAT *' utasítás kiadása esetén az a képernyőn is megjelenik. A directory - a microdrive-tól eltérően - részletes katalógus, a drive és 'WAFER' nevén túl listát kapunk a file-ok (max. 32 - 16K-s 'WAFER' esetén max. 16) neveiről, a file-ok típusáról (program, adat vagy gépi kód), a file-ok méretéről (kbyte-ban), a file-ok sor-számáról, a 'WAFER' kapacitásáról és végül a még rendelkezésre álló szabad memóriahely nagyságáról (kbyte-ban). A file nevek rövidítve is megadhatók, ill. string-lánc '*' -gal helyettesíthető. A két meghajtó között adatátvitelre is lehetőség van a

'MOVE *a:filenév TO "b:"
szerkezet segítségével.

Stream-ek kezelése

Az alap rendszer csatornához egy-egy stream lett rendelve (K - keyboard input/output - stream #0/1, S - screen output - stream #2, P - Sinclair nyomtató output - stream #3). A 16 rendelkezésre álló, és megnyitható stream közül a 4-15 intervallumba eső stream-ek definiálása esetén gyakran problémába ütközhetünk. Az alap Spectrum ROM rendelkezik egy súlyos hibával: egy meg nem nyitott stream lezárása

esetén több dolog történhet, szerencsés esetben random hibát kapunk, ha nem áll mellénk a szerencse, úgy elszáll minden a memóriából. Ez a hibajelenség megszűnik a 'WAFADrive' felhasználásakor. A meglévő csatornákon túl két újabb csatorna is rendelkezésünkre áll: R - RS-232 soros port input/output, C - Centronics párhuzamos port output. Ezen túl újabb parancsok is támogatják az adatmozgató műveleteket.

Az RS-232 Interface

Az interface un. kétirányú soros kapcsolat létesítését teszi lehetővé. Négy aktív vonalán (RXD, TXD, RTS, CTS) 10V p-p kimeneti szinttel dolgozik. A baud sebesség 110 és 19200 baud között 9 fokozatban állítható.

A Centronics Interface

Egyirányú párhuzamos kapcsolat létesítését teszi lehetővé. 26 pontos csatlakozóján egy byte adatait egy időben 8 vonalon jeleníti meg. Centronics standard bekötést valósítottak meg, azaz a 26 pontos illesztés 11 aktív vonalat tartalmaz (Ground, Data Strobe, Busy, Data 0-7).

Végső kiárúsítás?

Napjaink angol számítástechnikai sajtótermékelt lapozgatva megakadhat a szemünk egy szenzációs hirdetésen: "ROTRONICS WAFADrive CSAK 14.99 Font". Nos, amikor egy hagyományos Centronics illesztő a mai napig 30-40 Fontba kerül még Angliában is, akkor igencsak elgondolkodtató az előzőekben ismertetett perifériáért ez az ár (15 Font kb. 1500 Forint). Megérzésünk szerint a periféria már megjelenése idején - a hajlékony mágneslemezek világában - sem volt modernnek mondható. Egy-egy cartridge még a microdrive cartridge-nél is drágább, sőt az utóbbi időben még a szigetországban is egyre nehezebben beszerezhető. A file elérési idő igen nagy értékű, a 8K ROM több jelentős hibával rendelkezik, a BASIC terület eltolódása a játékok 70 %-nak futtatóságát lehetetlenné teszi, nem beszélve arról, hogy nem kompatibilis a 128K-s Spectrumok egyik verziójával sem. A periféria esztétikailag sem felel meg a kívánalmaknak, hordozhatósága is nehézkesebbé válik, hiszen tömege kb. 1 kg. Végkonklúzióként megállapíthatjuk, hogy az olcsó ár nem véletlen, nem célunk a ROTRONICS Ltd. termékét ócsárolni, ám óva intünk mindenkit a periféria esetleges beszerzésétől.

Nigel Mansell's GP

A játékban néhány dolog módosítására lehetőségünk nyílik, ha a betöltőt átugorjuk, s egy újat írunk helyette:

```
10 BORDER 0: INK 0: PAPER 0: CLEAR 24999
20 LOAD ""SCREEN$: POKE 23739,111: LOAD ""CODE: LOAD ""SCREEN$
30 FOR n=33580 TO 33595: POKE n,x: NEXT n
40 FOR n=33612 TO 33627: POKE n,y: NEXT n
50 DIM a$(20)
60 FOR n=1 TO 8: READ a$
70 FOR m=1 TO 20: POKE 53513 + 24*n + m, CODE a$(m)
80 NEXT m: NEXT n
90 RANDOMIZE USR 51795
101 DATA "Stefan Johansson"
102 DATA "Nigel Mansell"
103 DATA "Nelson Piquet"
104 DATA "Ayrton Senna"
105 DATA "Gerhard Berger"
106 DATA "Alessandro Nannini"
107 DATA "Thierry Boutsen"
108 DATA "Alain Prost"
```

A 30. sorban az 'x' helyébe írt szám lesz az összes pályán a max. 'QUALIFYING TIME'. Az persze ne zavarjon senkit, hogy a gép az eredeti időket fogja kijelezni a képernyőn! A 40. sorban az 'y' tartalmazza az 5 km-re számított üzemanyag mennyiségét. A 101-108. sorokban átírhatjuk a játékosok neveit (egyenként max. 20 karakter hosszon).

Pyramid

Az örökélet beviteléhez töltsük be a BASIC loader-t, majd BREAK, és állítsuk meg a magnetofont. Írjuk be: 285 POKE 44678,201 (ENTER)
Futtassuk ismét a betöltőt: RUN (ENTER) és indítsuk tovább a magnetofont.

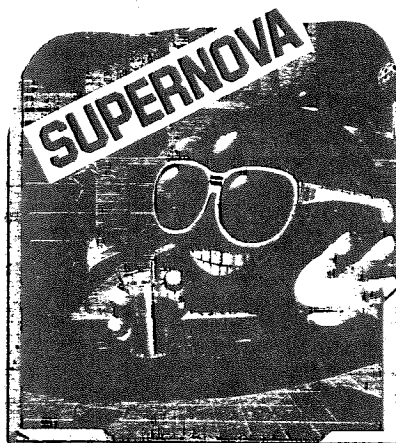
ANFRACTUOS - Players

A **Players** az utóbbi időben több színvonalas játékprogrammal lepett meg bennünket. Az űr mélyén fekszik AnfRACTUOS - egy vastag kérgű planetoid, ahol valaha értékes ércet (Cryanium-ot) bányásztak. A naprendszer instabillá vált, s a bolygón lakókat félelem töltötte el, mi lesz, ha a nap Supernova lesz, vagyis kitágul, hiszen ez a bolygó pusztulását vonja maga után. Az embereket evakuálták, elhagyták a bányákat is, ám eközben egy elvetemült bányász droid megpróbált megszökni. Mi személyesítjük meg a szökésben levő droid-ot. Ahhoz, hogy el tudjunk szökni, be kell gyűjtenünk 8 energia egységet, de ez nem könnyű. Az órákkal való minden találkozás fogyasztja az energiankat. Az órák védettek, ezért legyünk óvatosak, amikor lőjük őket, vagy később megfizetünk érte. Az energia-csomagok az energia töltő állomásokon tölthetők fel, a bánya környékén. Használhatjuk menet közben a lifteket is, de a karbantartás hiánya miatt a berendezés gyakran meghibásodhat. Ahhoz, hogy a rakétával távozni tudjunk a bolygóról, 4 kapcsolót kell megtalálni, majd aktivizálni. Ekkor beindul egy visszaszámítás. Sietnünk kell az űrhajóhoz, mert ha lassúak vagyunk, az nélkülnk távozik. A játék, amelyből egyébként kiléphetünk a 'J + K + L' billentyűk együttes lenyomásával, izgalmas időtöltést ígér mindenki számára.

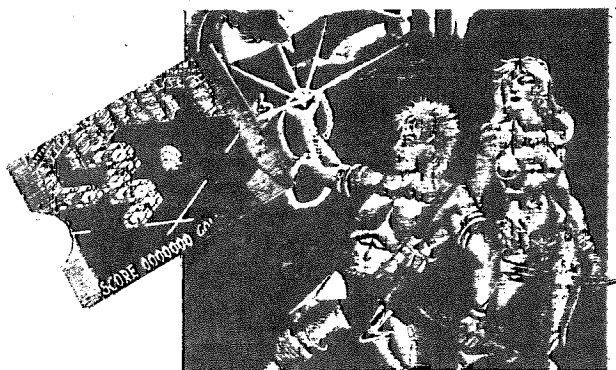
CYBERNATION - Players

A különösen fantasztikus történetek sora ismét bővült. A jövőben járunk, a rohamos automatizálás, és fejlődés maga után vonja az emberi szükségletek megnövekedését is, ezáltal egyre újabb és több mellékhelyiségre (WC-ra) van szükség. Tudósok csoportjait küldték szét a világegyetem kísérleti intézeteibe, hogy fejlesszenek ki új WC-eket az új világ számára. A tudósok végső konklúziója az volt, hogy egy szervezetre van szükség, amely az egész galaktikát felszereli modern lefolyókkal és öblítőkkal ellátott népi klotyókkal. Ezen előzmények után végül is megalakult a GUTA (Galactic Union of Toilet Attendants = WC Kiszolgálók Galaktikus Egyesülete). A CYBERNATION állomáson az egyesület hűségese dolgozói rosszul funkcionálnak, nem tudnak felébredni szokásos téli álmukból, ez pedig gondot jelent, mert ha a nyári szezonra nem lesznek üzemkészek a WC-k, az beláthatatlan következménnyel járhat. Mi vagyunk a GUTA utolsó reménye, kapunk egy SQUAM teleport-ot, és feladatunk, hogy az állomáson felébredesszük az alvó személyzetet. A WC-k a bolygókon körbe-körbe lettek elhelyezve. A kiszolgáló személyzet egy tagjának felkeltését követően meg kell oldanunk egy betű-rejtvény feladatot is. Különös fantázia és logika együttese ez a játék, valószínűleg hamar megkedveljük mindannyian.

SUPERNOVA - Players

Egy újabb **Players** játék, amely ötvözi a Sci-fi-, az akció-, és a szerencsejátékok elemeit. Az automatizálás világában még az intelligens robotoknak is szükségük van arra, hogy kikapcsolódjanak az egész éves 'robot'-ból. A robotok 'felső tízeze' szívesen tölti éves szabadságát az Antares bolygó Supernova hoteljében, ahol olyan luxuskörülmények között pihenhetnek, amihez hozzászoktak. Annak ellenére, hogy az itt töltött szabadság sokkal többbe kerül, mint a jövedelmük, robotunk mégis mindenféleképpen itt akarja tölteni a szabadságát. A robot megrogzított optimista, az árak mégis magasabbak, mint ahogy azt remélte. A szabadság végére főhősünknek jóformán semmi sincs, csak 'napbarnított bőre' és egy hatalmas tartozás a számláján. A hotel személyzete egyre idegesebb lesz, és úgy dönt, hogy a robot nem mehet el addig, amíg ki nem fizette a számláját. Habár a hotel egy 'menyország' az űrben, a robot honvágya mégis fokozódik, tehát segítenünk kell rajta, hogy összegyűjtse a tartozását és hazatérjen. A hotelben lakó turisták könnyen rászedhetők, így a menekülés egyetlen módja a rablás, hamisítás, üzérkedés ill. a tiltott szerencsejáték lehet... Érdekes stratégiát igényel a megoldás, ennél fogva hosszan tartó jó szórakozást ígér.

SUPER HERO - Code Masters

Akik ismerik a **BAT MAN** ill. a **HEAD OVER HEELS** grafikáját és stílusát, bizonyára nem fognak csalódni ebben a játékban sem, hiszen grafikáját az előbb felsorolt játékok grafikusa, **BERNIE DRUMMOND** tervezte. Hagyományos '3D szobás' játék, újabb elemekkel. Legelőször is célszerű felderíteni a terepet, majd meg kell szerezni a négy varázslatot, mert csak így rendelkezhetünk természet feletti képességekkel. Az első varázslat 'POWER BOOTS' (energia csizmák) az ugrásainkat fogja segíteni, a második 'RETURNING WARHAMMER' segítségével megölhetjük a szörnyeket és a vámpirokat a folyosókon, a harmadikkal 'TRANS-DIMENSIONAL BAG' (többszínű csomag) segítségével megsemmisíthetünk egy tárgyat, míg végül a negyedik varázslat 'MYSTICAL HELMET' (misztikus sisak) az 'Isteni ajándékokat' teszi láthatóvá. Ezek közé tartoznak a 'TELEPORT KEYS' (teleport kulcsok), amely a teleportálást segíti elő, a 'MERCURY'S WINGED SHOES' (Merkúr szárnyas cipő) segítségével gyorsabban futhatunk, a 'PARALYZER' eltünteti a szörnyeket a folyosókról, a 'GOLD' (arany) segítségével vásárolhatunk a kereskedőknél, az 'ESP ACTIVATORS' segítségével eljuthatunk a nagy szellemhez (SPIRIT), a zöld jelzés a jó, a vörös jelzés a rossz irányt mutatja. Reméljük, hogy a játék kiváló grafikája, és az izgalmas kaland nemcsak a **BATMAN** rajongók népes táborát fogja magával vonzani.

STARION 3/1-4 zónák

3.1 zóna

Honnan	Angol jelentés	Magyar jelentés	Hova	Probléma megnevezése
1.	OIL	OLAJ	4.	Kezdetl. felfedezés Pennsylvániában
4.	STANLEY	STANLEY	7.	"Dr Livingstone, I presume?"
7.	COMET	ÜSTÖKÖS	8.	Sugárhajtású repülőgép csóvjája
8.	CASABLANCA	CASABLANCA	2.	"Játszd újra Sam"
2.	HELENS	HELENA	5.	A szent hegy kitör
5.	TERRORIST	TERRORISTA	9.	Müncheni zsákmány-sport
9.	ORANGES	NARANCSON	6.	Prokofjev hármast szeret
6.	HOOVER	PORSZÍVÓ	3.	Az átkozott jó elnök
3.	PSYCHO	LÉLEK	1.	Hitchcock örült ember

A zóna azonosítója: **HOPSCOTCH**

3.2 zóna

1.	OBERAMMERGAU	OBERAMMERGAU	7.	A szenvedélyes játék itt kezdődik
7.	NYLON	NYLON	6.	NY-i és Londoni szintetikus anyagok
6.	WHEEL	KERÉK	9.	Sarkalatos találmány
9.	EQUATOR	EGYENLÍTŐ	4.	Ausztrália felé átlépi ezt a vonalat
4.	TRANSISTOR	TRANZISZTOR	3.	Walter Britain apró erősítője
3.	AMBER	BOROSTYÁNKÓ	8.	A hiányzó jezőlámpa
8.	VISA	VIZUM	5.	M. Polo belépési engedély kérelme
5.	FAWKES	FAWKES	2.	Pickó puskaporral
2.	RAGTIME	RAGTIME	1.	Zavaros beat a jazz-ben

A zóna azonosítója: ?????????

(A blokk azonosítás a mi verzióinkban itt elmaradt, továbbléphetünk!)

3.3 zóna

1.	SINGER	SINGER	8.	Choral első varrógépe
8.	TELEVISION	TELEVÍZIÓ	4.	Nézd a BBC-t
4.	EDEN	ÉDEN	6.	Ádám és Éva a kertben
6.	DNA	DNA	5.	Deoxyribonucleid acid
5.	EIGHTS	NYOLCAN	2.	Halálosan forró egyetemista evezősök
2.	ALICE	ALICE	7.	Kalandjai csodaországban
7.	RINK	JÉGPÁLYA	3.	T és DS a Lake Placid-i színpadon
3.	YORKTOWN	YORK VÁROSA	9.	A britek megadása a függetlenségi háborúban
9.	YEAGER	JÉGER	1.	Chuck szuperszónikus az elbűvölő völgyben

A zóna azonosítója: **YESTERDAY**

3.4 zóna

1.	MULL	BOR FORRALÁS	7.	Kintire szárnyaló bora
7.	KNIVES	KÉSEK	3.	Hitler hosszú fegyvere az éjszakában
3.	ROMEO	RÓMEÓ	8.	Ahol te vagy a művészet
8.	REMUS	RÉMUSZ	9.	Romulusz párja
9.	OXIGEN	OXIGÉN	5.	Túl sok van Apolló tüzeiben
5.	AMIN	AMIN	6.	Ugandai tömeggyilkos
6.	FISH	HAL	4.	Ötöt ötezerért
4.	ELGAR	ELGAR	2.	Változata egy rejtély
2.	WING	SZÁRNY	1.	Bleriot csatornákat nyit maga alatt

A zóna azonosítója: **FRAMEWORK**

Cybernoid

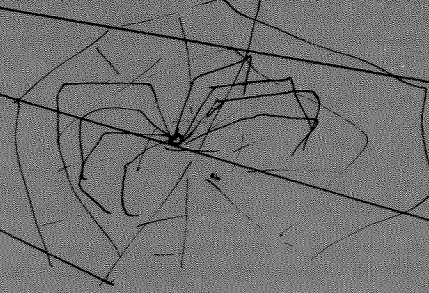
Az örökelethez töltsük be a BASIC loader-t, majd a SCREEN-t, sőt még a főprogram fejlécét is, és itt állítsuk meg a magnetofont, párhuzamosan RESET-eljük a gépet is. Írjuk be a következő BASIC programot:

```

5 CLEAR 25000
10 FOR f=23296 TO 23309: READ a: POKE f,a: NEXT f
20 DATA 221,33,4,101,17,252,154,62,255,55,205,86,5,201
30 RANDOMIZE USR 23296
40 POKE 27330,0
50 POKE 29215,0: POKE 29216,0: POKE 29217,0
60 RANDOMIZE USR 25860

```

Adjuk ki: RUN (ENTER), majd indítsuk a magnetofont.

BEYOND THE ICE PALACE (Elite)

A Spectrum Világ 11.részében már bemutattuk ezt a színvonalas programot. Most ismét közlünk a játékhoz néhány kulcsfontosságú információt.

Az út során különböző erejű fegyverek találhatók. A kritikus helyzetekben megidézhető az erdő szelleme, amely megöli, illetve legyengíti a támadókat. Csinján kell vele bánni, mert kezdetben csak két ilyen lehetőségünk van, bár a játék folyamán szerezhethünk még. Egyszerre azonban mindig csak legfeljebb kettővel rendelkezhetünk.

A játék irányítható joystick-kel, illetve a billentyűzet is átdefiniálható. A BREAK a játék végét jelenti. (Summon Spirit = szellemidézés)
A kard a legerősebb fegyver. A buzogány használható a felső platformokon lévő ellenségekkel szemben. Ha egy gyengébb fegyvert (tört) vettünk fel, próbáljunk visszamenni kardért. Viselkedjünk férfi módjára: vegyük fel a harcot. A menekülés nem segít, az ellenségek követnek bárhová. Ne rohanjunk vaktában előre, mert hamar bekerítenek. Ha felmászunk a létrán, nagyon ügyeljünk a fentről támadókra. A liften figyeljünk a denevérekre: egy gyors szellemidézés segíthet.

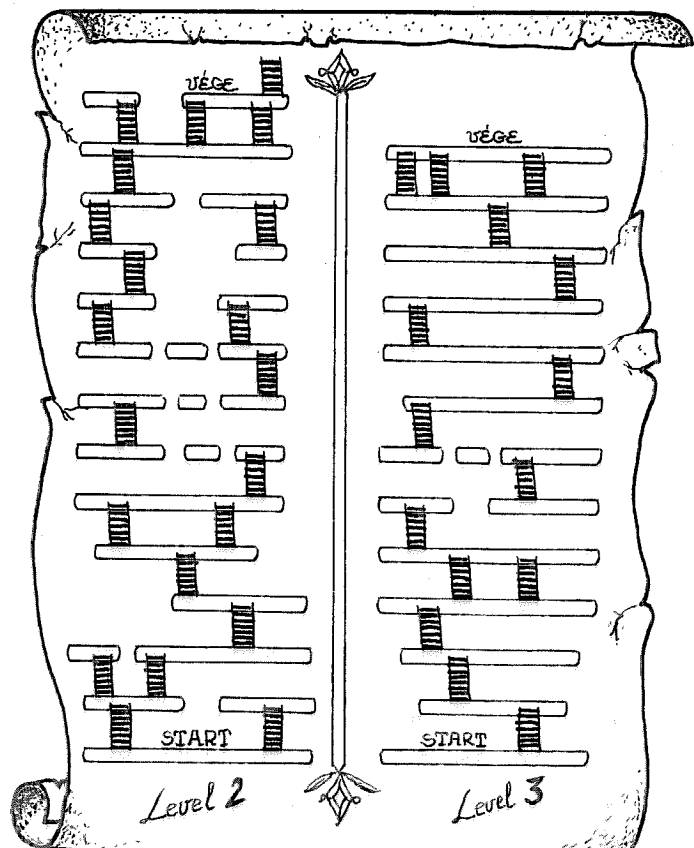
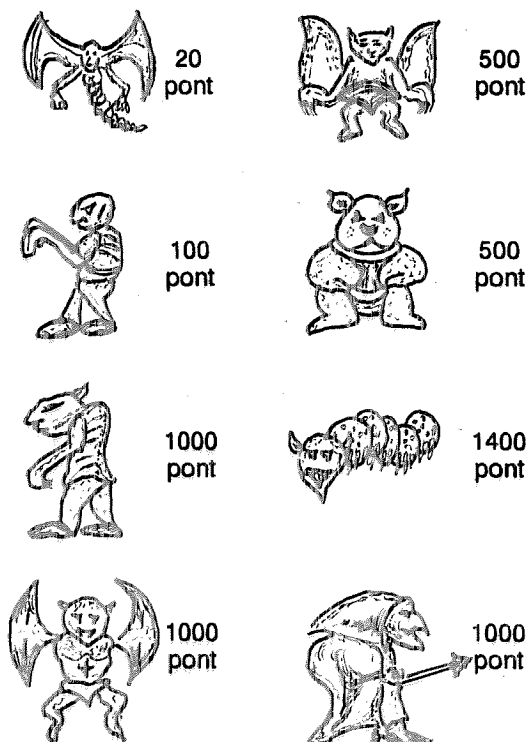
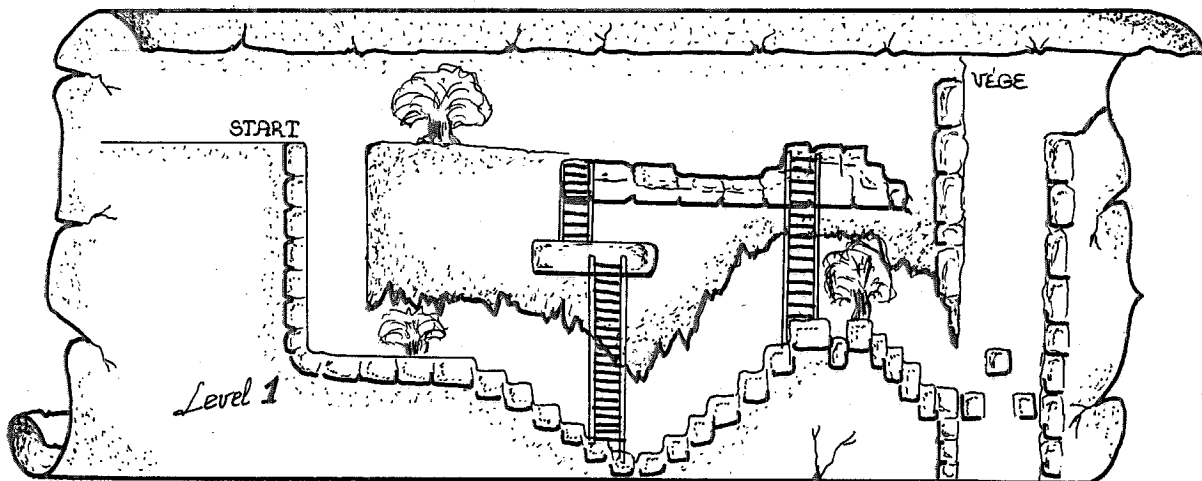
A játék megoldását néhány POKE elősegítheti:

POKE 38279,0: POKE 38280,0: POKE 38281,0 - örökélet

POKE 37809,0: POKE 37810,0: POKE 37811,0 - végtelen sok szellem

A POKE-ok a játék betöltőjébe egyszerűen beírhatók. A SCREEN\$ és a CODE töltését követően írjuk be a POKE-okat, még a RANDOMIZE USR 24832 utasítás előtt.

Beyond the Ice Palace térkép:

SABRE WULF (Ultimate/A.C.G.)

1985-ben jelentet meg az **ULTIMATE - A.C.G.**-csoport *Sabre Wulf* című játéka, amely azóta klasszikussá vált. Egy akkoriban kibontakozó stílus talán legsikeresebb tagja volt: szép, ötletes grafika, ragyogó háttérzínnek, több száz képernyő, és izgalmas órák a játékos számára.

Ebben a játékban egy 256 szobás dzsungel-labirintusból kell kijutnunk. A startszobából kilépve rögtön meglátjuk a kijáratot - egy fal tülso oldalán. Nem léphetünk be, ugyanis ha ezt megtennénk, igen kellemetlen meglepetés érne bennünket: az ajtóban áll egy furcsa figura, akinek az a rögeszméje, hogy csak az mehet tovább, akinél - egészen véletlenül - van egy festmény. Rembrandt alkotások híján kénytelenek vagyunk egy sörényes állat (oroszlán) képmásával beérni. Ez a kép a labirintusban 4 darabban szétszórva hever. Mi egy kunyhó tövében van, és villog.

A játék menete tehát a következő: *a térkép alapján (amely a SpV 12. részében található) jelöljük ki a legrövidebb utat a starthelytől a kijáratig; indulunk el ezen az úton, és útközben nézzünk be az összes kép-lelőhelyre. Ha találunk képdarabot, vegyük fel, ilyenkor megjelenik a képdarab és egy versike. Rövid dallam végighallgatása után folytatódik a játék.*

A feladat teljesítésében különféle élőlények is akadályoznak bennünket, ezért a "kard" billentyűt egy pillanatra se engedjük el!

A legelső szinten egy hiéna kőrécél, melynek érintése még hátulról és karddal is halálos. Egy pályán ne maradjunk sokáig, mert megjelenik egy lángnyelv, mely ellen nincs védekezés.

Úton-útfélen láthatunk különböző virágokat. Ha virágzásuk közben hozzájuk érünk, különös dolgokat tapasztalhatunk: a piros virágtól egy időre halhatatlannok leszünk, a lilától is, csak az irányok megfordulnak (pl. ha felfelé nyomjuk a joystick-et, lefelé haladunk). A világoskék növény halhatatlanná tesz és felgyorsít, végül a fehér "elkábít" egy időre, ezalatt sérthetetlenek vagyunk.

Végül megjegyezzük, hogy minden képdarab felvételekor két újabb élőlényfajta (pl. az elsőnél bagoly és egy furu állat, akif házibiológusunk laposkúszásában közlekedő kengurúnak azonosított) fog minket boldogítani.

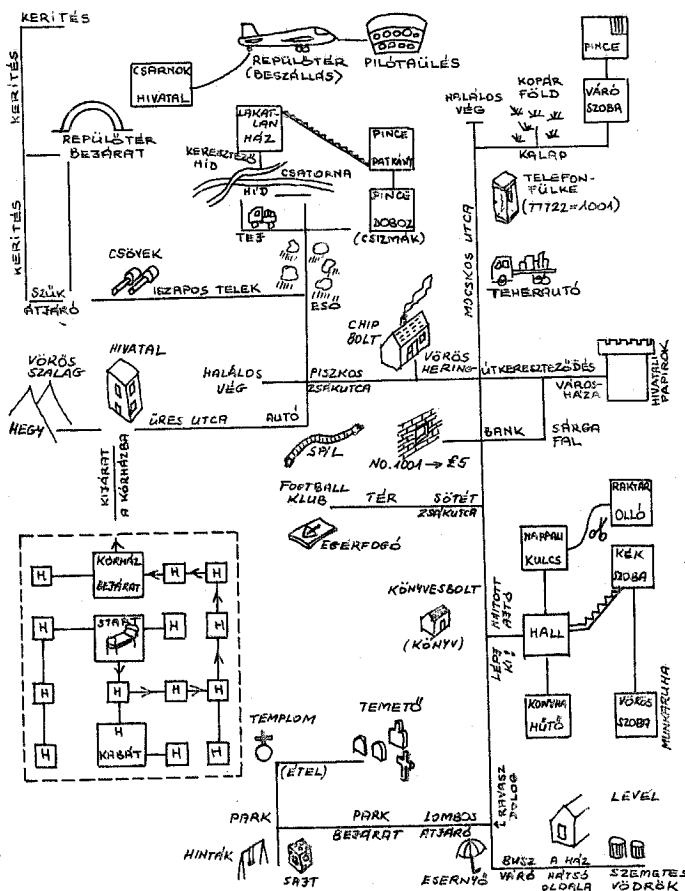
Nos kedves Olvasóink, hitték volna, hogy egy ilyen "egyszerű kis mázskálós" játék ennyi titkot rejt magában?

URBAN UPSTART

(Richard Shepherd)

Sókan nem tudunk mit kezdeni a Richard Shepherd féle kaland- ill. akció-kaland játékokkal. Most ebbe az irányba is lépünk, instrukciókat adunk az Urban Upstart c. játék megoldásához: Vegyünk fel a munkaruhát (dungarees) / nyissuk ki a hűtőt (fridge), de ne igyuk meg a sör! / vegyünk fel az ollót (scissors) / vegyünk fel a kulcsot (key) / menjünk ki a házból / vegyünk fel a könyvet (book) a könyvesboltban (bookshop) / olvassuk el a repülési útmutatót (flying instructions) / vegyünk fel a kalapot (hat) / vegyünk fel a szalagot (tape), ezt használnunk kell a városházán (town hall) / vegyünk fel az egérfogót (rat trap) / a kórházban (hospital) vegyünk fel a kabátot (coat) / viseljük (wear) a kabátot a kórházból való szökéshöz (escape) / vegyünk fel a herringet (herring) a halboltban (fish shop) / vegyünk fel a papírokat (papers), szükségünk lesz rá a repülőtérre (airport) / vegyünk fel az ételt (food) / együnk meg (eat) az ételt, ekkor kinyílik a lakatlan, elhagyott ház (deserted house) ajtaja / vegyünk fel a sajtot (cheese) / tegyük bele a sajtot az egérfogóba / vegyünk fel a levelet (letter) / amikor elérjük a szemetes vödöröket (dust bins), bontsuk fel a levelet / olvassuk el (read) a levelet: "tárcsázd fel a 77722 telefonszámot!" / a borítékban találunk egy a bankautomatákban használatos kártyát is (cheque card) / vegyünk fel az esernyőt (umbrella) / használjuk az esernyőt, hogy szárazak maradjunk / a telefonfülkében tárcsázzuk fel (dial) a megadott számot, erre megkapjuk a bankautomata belépési kódját: 1001 / a bankautomatánál (cashline) használjuk a kártyát (card) és adjuk meg a kódot, ekkor kapunk egy 5 Fontos bankjegyet (fiver) / vegyünk fel a sálát (scarf) / vegyünk fel a kulcsot (key), mert erre szükségünk lesz a pilótafülékben / vegyünk fel a tejet (milk), és igyuk meg (drink) / vegyünk fel a dobozt (box) / nyissuk ki a dobozt az ollóval / vegyünk ki a dobozból a csizmákat (boots) / a csizmákkal menjünk át az iszapos telken (muddy site) / vegyünk fel az öltönyt (suit), amelyet megtalálhatunk a csövek (pipes) segítségével (?) / ... / várjunk, amíg csörög (ring) a telefon / adjuk oda a papírokat és az 5 Fontos bankjegyet a hivatalnoknak az indulási csarnokban (departure hall) / a pilótafülékben (cockpit) helyezzzük be a kulcsot az indító nyílásba / 100 %!!!

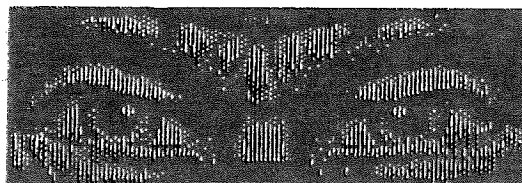

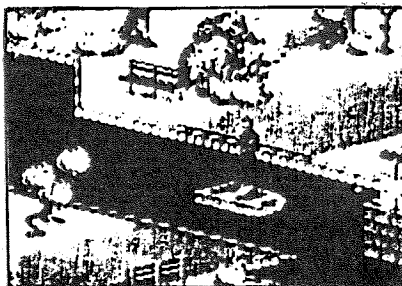
2.1 THE LAST NINJA 2.

7

Az utóbbi évek egyik legnagyobb sikerét aratta ez a program, különösen a Spectrum hívők táborában, hiszen a Spectrum számítógépre nem készült el csak a történet második része, s ennek megjelenése is több hónapot váratott magára. A fogadtatás lenyűgöző volt a szigetországban és hazánkban egyaránt, mind a Spectrum, mind a C64 tulajdonosok számára hosszan tartó fejtörést okozott a játék egyes részleteinek megoldása, megfejtése. Talán ennek köszönheti népszerűségét, különös tekintettel arra, hogy a hagyományos akciójátékokkal ellentétben itt gondolkodni kell, az egyes szintek teljesítése nem könnyű. Elnézést kérünk mindazoktól, akik haszontalannak tartották az eddigi ötleteket és térképeket, őszintén megvalljuk, számunkra sem volt könnyű a játék minden részletre kiterjedő feltárása, most pótolni szeretnénk az elmaradtakat. Mivel kb. egyforma arányban kaptunk leveleket Spectrum és C64 tulajdonosoktól, melyekben tanácsokat kérnek tőlünk, ezért úgy döntöttünk, hogy mindkét verzió megoldására kitérünk. Az alap leírás a Spectrum verzió esetében alkalmazható, a C64 gépre készült változat eltéréseit zárójelben, *dőlt betűvel* fogjuk ismertetni. A játéknak egyébként nem jelent meg Spectrum 128K gépre készült változata, ezért utólag is elnézést kérünk mindazon Spectrum 128K gép tulajdonosaitól, akik félreértették dicséretünket a program zenéjével kapcsolatban. A leírást nem akartuk bő lére eresztetni, csak a fontos mozzanatokat emeltük ki, a megoldás menetét könnyítik a térkép mellékleten elhelyezett térkép szeletek is, itt annyit meg kell jegyeznünk, hogy a C64 verzióban a 6. szint (THE MANSION) meg lett osztva, az utolsó két szoba 'THE FINAL BATTLE' néven külön szintet képez.

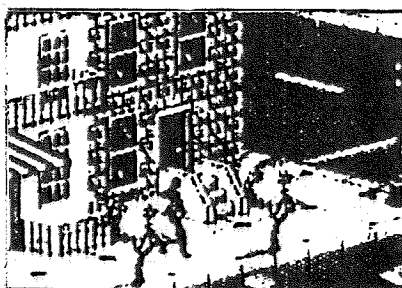

1. szint (CENTRAL PARK):

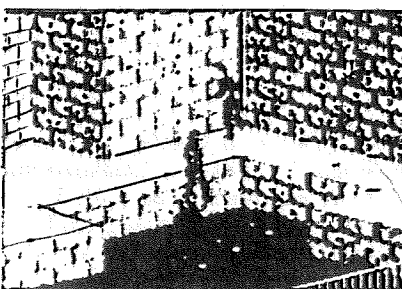
Menjünk a függöny mögé, és hátul törjük be a kis ablakot (belépéskor villog) / menjünk az első szobába, és pottyanjunk le a csapóajtónál / vegyük fel a kulcsot / menjünk ki a szobából / a következő képernyőn induljunk lefelé / a szemetesből vegyük ki a shuriken-t / menjünk át a kapun / kerüljük ki a késdobálót / a következő képernyőn dobjuk le a támadót a shuriken-nel / vegyük fel a térképet / másszunk fel a falon látható rácson / távozzunk balra / ugorjuk át a bemélyedéseket / vegyük fel a botot / ugráljunk visszafelé / másszunk vissza a falról a földre / kerüljük ki a késdobálót / távozzunk jobb-kéz felé / menjünk át a kapun / dobjuk le a támadót a shuriken-nel / vegyük fel a nunchaku felét a női WC-ből / menjünk vissza a kapun és távozzunk felfelé / menjünk be a kapun / dobjuk le a támadót a shuriken-nel / vegyük ki a másik női WC-ből a nunchaku másik felét / menjünk ki és vegyük fel a hot dogot a hot dog standon / menjünk a duplaszárnyú kerítés-kapu középső részéhez / válasszunk ki a kulcsot / végezzünk egy felvevő mozdulatot, s a kapu kinyílik / menjünk át a kapun túl / ugorjunk át a folyón a csónak felhasználásával / menjünk a kanyargó ösvényig / álljunk az ösvény végére / fussunk neki és ugorjunk át a szigetre / menjünk a bokrokhoz és a bot segítségével lökjük meg a csónakot / menjünk a sziget alsó széléhez / fussunk neki, és ugorjunk vissza az ösvényre / menjünk tovább az úton, és ugorjunk át a folyón az ellökött csónak felhasználásával / menjünk tovább a park felé és átlépünk a 2.szintre...

2. szint (THE STREET - Az utca):

A parkból kilépve haladjunk lefelé / menjünk át a kereszteződésen, amikor a jelzőlámpa nem villog (C64 = amikor zöld a jelzőlámpa jelzése) / a következő képernyőn ismét menjünk át az útkereszteződésen / fussunk az út mentén két képernyőn át / vegyük fel a hamburgert / menjünk tovább és vegyük fel az üveget / menjünk körbe, követve a járda vonalát, egészen a zsákutca végéig / a bódéba menjünk be és végezzünk el egy felvevő mozdulatot, ekkor megszerezzük a csatorna kulcsát / menjünk vissza azon az úton, amerről jöttünk egészen az 'EAT' shop-ig, és menjünk át az úton / kövessük az utat a járda mentén / (C64 = menjünk át az úton, egészen a zárt ajtóig / rúgjuk be az ajtót / menjünk be a szobába / vegyük fel a kardot / lépjünk ki a szobából / menjünk vissza a sarokig) / forduljunk el a sarkon / menjünk át az úton / menjünk jobbra, majd az épület után felfelé / vegyük fel a hot dogot / fussunk tovább ugyanebben az irányban a csatornafedélig / a megszerzett kulcsot használva emeljük fel a csatornafedelel / másszunk le a csatornarendszerbe és belépünk a 3.szintre...

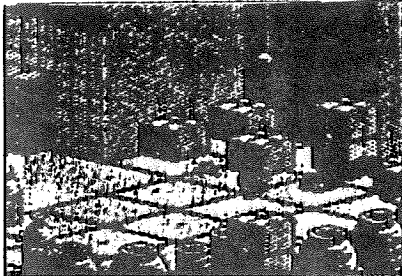
3. szint (THE SEWERS - A csatornarendszer):

A start pályán induljunk el felfelé / menjünk keresztül a következő képernyőn látható ajtón / szorosan húzódjunk a fal mellé / menjünk be a jobb oldali ajtón / vegyük fel a kulcsot / menjünk vissza / maradjunk szorosan a fal mellett / ugráljunk át a rések felett / (C64 = várjuk meg amíg leesik az első pók) / fussunk a következő pályára / keressük meg a csatorna-lejáratot / nyissuk ki a kulccsal / ereszkedjünk le / sétáljunk el a következő pályára / távozzunk a legtávolabbi ajtón (az első kettőn belépve meghalunk) / menjünk a következő képernyőre / lépjünk be a középső ajtón (a két szélsőn belépve meghalunk) / menjünk tovább / a patkányokat ugorjuk át / menjünk tovább, amíg újabb ajtókhöz nem érünk / menjünk be a létrához közelebb eső ajtón / vegyük kezünkbe az üveget / tartsuk a fáklyához, ha meggyulladt, a képernyőn a tárgy-mezőn is látható a változás /

menjünk tovább / rakjunk el minden fegyvert (csak az üveg legyen nálunk) / dobjuk rá az aligátorra az üveget / ha elégett, menjünk ki a szemközti ajtón, és belépünk a 4. szintre...

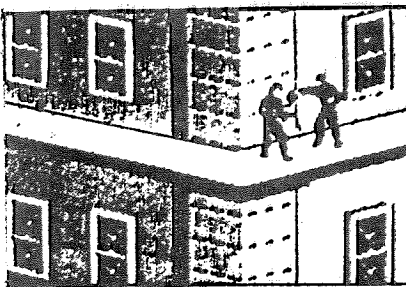
4. szint (THE BASEMENT: Az alagsor):

Trükkösen lavírozzunk át a ládák között / a következő pályán másszunk fel a létrán / menjünk vissza az első szintre / vegyük fel a kártyát / menjünk sok-sok képernyőn tovább, amíg egy ajtóhoz nem érünk / menjünk be és vegyük fel a csirkecombot / menjünk vissza a létrához, és másszunk le / menjünk tovább a pályán / amikor elérjük a csilléket, óvatosan menjünk a sínhez olyan közel, ahogy csak lehet / egy csille után gyorsan ugorjunk át / menjünk tovább / az újabb sít ugorjuk át, mert áram van benne / menjünk tovább / Spectrum = ugráljunk át az oszlopokon egészen az ellenféllel szemköztire / álljunk olyan közel hozzá, hogy elkezdjen küzdeni / győzzük le / (C64 = az oszlopokon ugráljunk át, megfelelő sorrendben) / menjünk tovább / menjünk a laboratóriumba / előbb menjünk lefelé / menjünk a heroin porhoz (belépéskor villog) / vegyük kezünk-

be a csirkecombot, és érintsük hozzá / menjünk vissza a laboratóriumba / menjünk jobbra / meglátjuk a sarokban a párdutot / menjünk közelebb hozzá, amíg fel nem emeli a fejét / (C64 = amíg fel nem egyenesedik) / rakjuk le elé a mérgezett csirkecombot / amikor megeszi, holtan esik össze / menjünk tovább / menjünk oda a lifthez és a kártyát tegyük az irányító egységbe / a lift ajtaja kinyílik / belépve az 5. szintre jutunk...

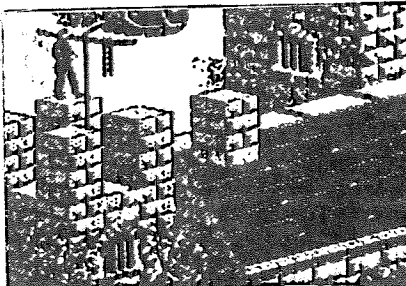
5. szint (THE OFFICE BLOCK - A hivatali blokk):

Az első szoba után menjünk tovább az ajtón / ebben a szobában kapcsoljuk be a szemben lévő számítógép terminált, melynek eredményeképpen kapunk egy négyjegyű kódot (ezt jól jegyezzük meg, mert szükségünk lesz rá a 6. szinten) / (C64 = a kód mindig változik) / a folyosóra kilépve menjünk tovább / Spectrum = a folyosó végén lépünk be az első ajtón / vegyük fel a shuriken-t / menjünk ki a szobából / lépünk le a második ajtón / (C64 = a folyosó végén lépünk be a szemközti ajtón) / nyomjuk meg a jobb oldalon található asztal szélén lévő gombot, ekkor mellettünk kinyílik egy titkos ajtó / menjünk ki a titkos ajtón / másszunk fel a létrán / menjünk be az ajtón / a szoba túloldalán menjünk ki / a ventillátornál nagy ügyességre van szükség / Spectrum = álljunk pontosan szembe a ventillátorral, és miközben csúszunk lefelé, dobjuk meg a shuriken-nel / a ventillátor megáll / (C64 = nem szabad semmilyen gyors mozdulatot tenni, futni, ugrani, stb. / húzódjunk a falhoz, amennyire csak lehet és apró lépésekkel menjünk át a ventillátor előtt) / nyissuk ki a rácsos ajtót / menjünk tovább a peremen (vigyázzunk a résekre), amíg egy újabb létrához nem érünk / másszunk fel rajta / menjünk tovább / meglátjuk a helikoptert, ami ott lebeg a tető mellett / álljunk pontosan a kötélhágcsó elé / fogjuk meg a hágcsót és a helikopter átvisz minket a 6. szintre...

6. szint (THE MANSION - A palota)

C64 gépen + 7. szint (THE FINAL BATTLE - A végső támadás):

Pottyanjunk le a hágcsóról az első oszlopra (a tűzgomb megnyomásával) / ugorjunk oszlopról-oszlopra / ereszkedjünk le a háztetőre / menjünk felfelé / menjünk a peremen a jobb oldali tetőablak mellé / essünk bele az ablakba / menjünk tovább a következő képernyőre / menjünk be az ajtón / vegyük fel a kötelet / menjünk ki a szobából / menjünk vissza az előző képernyőre (ne menjünk le a lépcsőn) / menjünk be az ajtón / menjünk a szemközti nyíláshoz / vegyük a kezünkbe a kötelet és ereszkedjünk le az aknán / a konyhában találjuk magunkat / menjünk ki a konyhából és menjünk be a bal oldali ajtón / a bejáratnál szemben a könyvespolc mellett látunk egy kapcsolótáblát / kapcsoljuk ki, ezzel hatástalanítottuk a riasztóberendezést / menjünk ki a szobából / menjünk a virágcserep mögé, ahol egy titkos ajtón bejutunk a pincébe / a kapcsoló pultnál fel tudjuk

kapcsolni a következő szoba lámpáját / menjünk tovább / ismét menjünk tovább / a kazánhoz értünk, ahol a gőztől nem tudunk átmenni az ajtón / Spectrum = érintsük meg a kazán első, majd második ajtaját / (C64 = a kazánon érintsük meg a jobb oldali kapcsolót) / a gőz a másik irányba kezd fújni / menjünk tovább / (C64 = itt kezdődik a 7. szint) / menjünk tovább / az utolsó szobában vagyunk, melynek közepén egy nagy csillag látható / hajtsuk el a szemközti falon lévő festményt / (C64 = hosszú zászlót) / egy 'safe' tűnik elő / nyissuk ki a 5. szinten megszerzett kód segítségével / vegyük ki a kristálygömböt, ekkor megjelenik a fő ellenség: KUNITOKI / gyűjtsuk meg a gyertyákat / öljük meg KUNITOKI-t / (C64 = KUNITOKI csak a csillag belsejében ölhető meg, majd ezt követően vissza kell tennünk a kristálygömböt a faliszekrénybe) / RESET, vagy kapcsoljuk ki a gépet.

2.2 FOOTBALL MANAGER

9

A meccs a program legérdekesebb része. Igaz, hogy BASIC-ban lett megírva, de így is élvezetes látvány. Csak a gólhelyzeteket nézhetjük végig. Természetesen az erősebb csapatnak több ilyen helyzete van, mint a gyengébbnek. A meccs végén a program megegyszer kiírja az eredményt, valamint a meccsért kapott pénzzutalmat. Ismét 'ENTER', majd, ha kupamérkőzés volt, a gép kiírja, hogy átjutottunk a következő fordulóba (you're through the next round), vagy kiestünk a kupából (you're out of the cup). Ezután következik a heti költségsszámla, ld. később.

Ha bajnoki mérkőzés volt, 'ENTER' után

megkapjuk a többi 14 csapat találkozásának eredményét. Ismét 'ENTER'. A gép egy kis türelmet kér, majd kiírja a tabellát, amely balról jobbra a következő információkat adja: a csapat neve, az általa belőtt gólok száma, a kapott gólok száma és a csapat pontja. A pontozás a következőképpen történik: vereség esetén 0 pontot kapunk, döntetlen esetén egyet, győzelemért hármat. Minél több pontja van egy csapatnak, annál előkelőbb helyet foglal el a táblázatban. Egyforma számú pont esetén a gólarány dönti el a helyezést.

Miután megismereltük a táblázatot, nyomjunk 'ENTER'-t. Ekkor megjelenik a heti költségsszámlánk, amely a következő részekből áll:

- játékosok fizetésére költött összeg;
- a pálya bérletének ára;
- a fizetendő kamat összege (ha van felvett kölcsönünk, annak 1%-át mint kamatot be kell minden héten fizetnünk. Figyelem! Ez nem részletfizetést jelent, ettől a tartozásunk változatlan marad. Ha nincs felvett kölcsönünk, ez a pont természetesen 0 font);
- a heti költség egyensúly: ha keresetünk több, mint a kiadásunk, ez a szám pozitív, ha kevesebb, akkor negatív.

Ismét nyomjunk 'ENTER'-t. Egy újabb fontos részhez értünk el: vásárolhatunk egy játékost. Ezt a lehetőséget azonban - az angol football szabályai szerint - csak akkor kapjuk meg, ha játékosaink száma még nem érte el a 16-ot (*maximálisan 16 játékos lehet egy csapatban*).

A gép kiírja a felkínált játékos képesítését, nevét, erősségét, aktuális energiáját és irányárát. Ekkor be kell írni azt a pénzösszeget, amelyet hajlandóak vagyunk felajánlani érte. Ha nem akarjuk megvenni, írjunk '99'-et. Vigyázat, ha megadjuk a játékos árát, még nem biztos, hogy el is fogadják. Ezért, ha feltétlenül meg akarjuk szerezni, kínáljuk érte az irányár kb. 120%-át. Ha szeretünk kockáztatni, felajánlhatunk kevesebbet is, mint amennyit kérnek érte (pl. 70-80%-ot). Ezt is gyakran elfogadják, de az első módszer biztosabb. Ha elfogadták ajánlatunkat, az "xy has joined your team" felirat jelenik meg; ha nem, akkor a "your bid is refused", majd újabb összeget ajánlhatunk fel, de vigyázzunk, mert az irányára is nő.

Miután véget ért a vásár, ismét a menüt kapjuk meg, és kezdődik a ciklus előlről.

Egy szezon 15 meccsből áll. Ha véget ér, az eredménytábla-beli első három helyezett csapat - nagy pénzzutalom kíséretében - egy ligával feljebb lép. Ha mi is átjutunk, játékosaink erőssége véletlenszerűen megváltozik, áruk pedig megnő.

Végül egy jótanács: csapatunkat meccs előtt annak megfelelően válogassuk össze, amilyen erős az ellenfelünk. Ha az gyenge, "kapcsoljuk" ki az erős - és többnyire megterhelt, kifárasztott - játékosainkat, hogy pihenjenek.

A taktikázáshoz sok sikert, a meccshez sok szerencsét, a játékhoz pedig jó szórakozást kívánunk!

```
CHOOSE TEAM TO MANAGE -
NUMBER      NAME
1 Arsenal
2 Aston U.
3 Brighton
4 Coventry
5 Everton
6 Ipswich
7 Liverpool
8 Luton
9 Man. City
10 Man. Utd
11 Norwich
12 Notts. F.
13 Swansea
14 Spurs
15 Watford
16 West Ham
Type team number of the team you
want to manage (or 99 for more
choice)
(h=copy)
```

Sir Fred

Nagyon sok visszajelzést kaptunk, hogy a SpV 6. részében közölt örökélet beviteli technika nem hozta meg a hozzá fűzött reményeket, különös tekintettel arra, hogy a file-térképpel is voltak gondok. Most a BASIC/6912/39558/4327/1968 file térképpel rendelkező (MULTIFACE törés) verzióra ismertetjük a beviteli módszert:

Töltsük be a BASIC loader-t, majd BREAK, és állítsuk le a magnetofont. Írjuk be: LOAD"" SCREEN\$: POKE 23838,201: RANDOMIZE USR 23760: POKE 46650,183: RANDOMIZE USR 24833 (ENTER)
Indítsuk tovább a magnetofont, betöltés után végtelen életünk lesz.

Sok esetben kapunk olyan leveleket a kedves Olvasóktól, melyekben neheztelnek a kiválasztott játékleírásokkal kapcsolatban. Őszintén be kell vallanunk, mi mindig az Olvasók érdekét képviseltük, tesszük ezt most is és a jövőben egyaránt. A játékleírások kiválasztásában elsődleges tényezőnek tekintjük az Olvasói igényeket. Az elmúlt időszakban igen sok levélben kérték tőlünk, hogy közöljünk a CHAOS c. játékról ismertetőt. Nos, ami késik az jön, s már itt is van a nagyérdemű, a mindent elsőprő, s egyben csodálatos játék, a CHAOS. Szerzője, JULIEN GOLLOP igazán nagyot és egyedülállót alkotott. Az ötlet egyedi, a kivitelezés páratlan, így a játék menetét semmihez sem tudjuk hasonlítani, pontosabban ha ezt mégis el kellene követnünk, akkor bátran kijelenthetnénk: *egy sakkprogram és a FEUD keveréke* (!!).

Egy 15x10 osztású táblán folytatjuk játékunkat, célunk elpusztítani a rivális varázslókat, ehhez sok-sok fondorlatra, csalásra, csapdára és persze egy nagy kalap segítségre lesz szükségünk.

A játék három nagyobb egységre tagolható: • kiválasztás, • teremtés, • akció

Ezen túl 32 fordulóból áll, s ez alatt kell a varázslóknak megsemmisíteniük egymást. Érdekesség még, hogy 2-8 játékos is játszhatja, tetszés szerinti számítógép játékosokat is beleértve. A játék folyamán - ismert emberi szokás szerint - mindenki mindenki ellen van, igaz játszhatjuk úgy is, hogy ketten szövetezünk pl. 6 számítógép varázsló ellen, vagy akár 4-4 varázslót oszthatunk ki fejenként (2 játékos). Ilyen esetben lehet figyelni, hogy a játékos milyen varázserőt segít elő, s ebből lehet következtetni a teremtményeire, sőt mi az ellenkező erőt növelhetjük, akadályozva ezzel az ellenfelünket (ld. később).

A játék kezdetén ki kell választanunk a varázslók számát (*How many wizards?*) (2-8), majd meg kell adnunk a számítógép által irányított varázslók erejét (*Level of computer wizards?*) (1-8) /nehézségi fok/. Minél nagyobb értéket adunk itt meg, annál nagyobb lesz az összes, számítógép által vezérelt varázsló védekező- és támadó ereje. Az első játékos a bal felső sarokban foglal helyet, a többiek tőle jobbra. A következő ábrákon megmutatjuk a különböző számú játékosok elhelyezkedését (a számok a játékosok számai /1- 1.players/):

1	2	3
4		5
6	7	8

	1	
2		3
4		5
	6	

1		2
3		4

	1	
2		3

1		2

Minden varázslóra több jellemzőt kell beállítanunk. Be kell írni a varázslók neveit (max. 12 karakter), majd azt, hogy a varázslót a számítógép, vagy mi irányítjuk (ha a „computer controlled” kérdésre 'YES'-szel válaszolunk, a gép fogja irányítani a varázslót, ha 'NO'-val, akkor pedig mi). Ezután kell beállítanunk a varázsló alakját. 8 karakter között választhatunk, ez az erő szempontjából teljesen mellékes, a jó öreg JULIEN GOLLOP jóvoltából ugyanis a majdani erőnket véletlenszerűen kapjuk, mindig más lesz a védekező és a támadóerőnk. Ha ez is megtörtént, akkor varázslónk színét választhatjuk ki (8 féle szín közül).

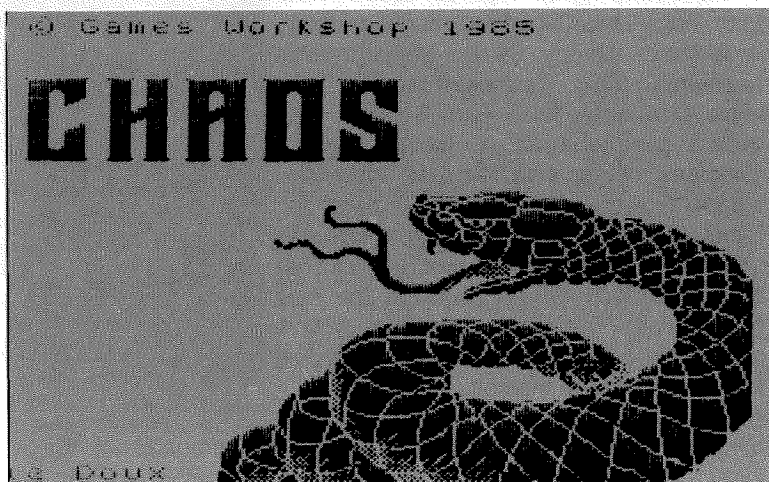
Lényeges: egymás elleni játékban nem szabad egymás varázslatait néznünk!

Ha eddig eljutottunk, akkor a következő menü jelenik meg:

1. EXAMINE SPELLS	- Megvizsgálni a varázslatokat
2. SELECT A SPELL	- Kiválasztani a varázslatot
3. EXAMINE BOARD	- Megvizsgálni a táblát
4. CONTINUE WITH GAME	- Folytatni a játékot

Úgy érezzük már annyit papoltunk itt össze-vissza, most már éppen ideje a varázslatokról is egy-két keresetlen szót ejteni. A varázslatokat 4 nagyobb csoportba oszthatjuk, s ezeket ezt követően részletesebben tárgyaljuk:

1. TEREMTMÉNYEK
2. GYENGÍTŐ VARÁZSLATOK
3. SEGÍTŐ VARÁZSLATOK
4. EGYÉB

A játék sajnos joystick-kel nem játszható. A billentyűk kiosztása a következő: Q,W,E,A,S,D,Z,X,C (balra fel / fel / jobbra fel / balra / lövés (S) / jobbra / balra le / le / jobbra le). Az 'I' billentyűvel információt kérhetünk a táblán elhelyezkedő bábukról. A billentyűk 1-8-ig a játékosok teremtményeit mutatják meg, a 'K' billentyűvel lehet visszalépni a varázslatból (pl. a teremtsébből, ha nincs helyünk, vagy az 'ENGAGED TO ENEMY'-ből /támadás/).

TEREMTMÉNYEK

A játékos különböző élőlényeket teremthet, melyek egyedi tulajdonságokkal rendelkeznek (pl. a patkány gyenge mind támadásban, mind védekezésben, de sokat tud lépni /hármat/, s így rövid időre képes feltartóztatni egy rivális varázsló bandájának vad támadását). A teremtményekről a főmenüből kérhetünk információt (EXAMINE SPELLS), illetve a tábláról az 'I' billentyű segítségével:

combat: Támadás, harci erő.

ranged combat: Messziről jövő támadás erőssége (szó szerint), vagyis pl. ha nyíl van nálunk, az előtt nyílvesztővel okozott sérülés nagyságát mutatja meg.

range: Azt jelzi, hogy milyen messzire lőhetünk el.

defence: A védekezési erőt mutatja meg.

movement allowance: Az engedélyezett lépések száma.

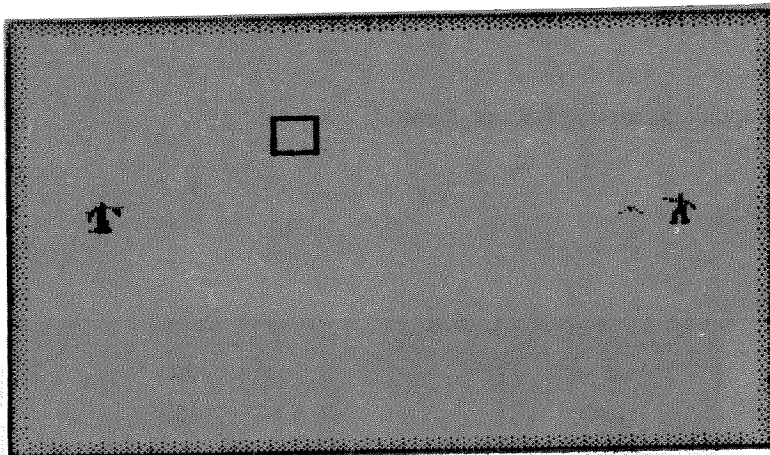
manoeuvre rating: Ez jelzi a manőverezési készséget, azaz pl. ha a készségünk 9 értékű, s 4-et léphetünk, akkor ezt a 4 lépést átlóban is megtehetjük, míg 2 értékű készség esetén csak egyenesen mozoghatunk.

magic resistance: Itt látható a gyengítő varázslatok elleni védekezés mértéke.

spells, ability: Ezek csak a varázslók tulajdonságait mutatják. A 'spells' a kezdetben fennálló varázslatok számát jelzi, míg az 'ability' a varázslók különleges képességeiről ad információt (0,1,2).

casting chance: Ez csak akkor jelenik meg, ha a főmenüben vizsgáljuk a teremtményt. A teremtsés százalékát jelzi, pontosabban azt, hogy mennyi esélyünk van a teremtmény létrehozására.

A teremtsés esélyét (*casting chance*) úgy tudjuk növelni, hogy 2 ellentétes erőt megfelelően növelünk. A két ellentétes erő a CHAOS-LAW (KÁOSZ-TÖRVÉNY). Ha a főmenüben megvizsgáljuk a teremtményt, a neve mellett megtaláljuk, hogy melyik erő milyen fokozatában kezd el nőni a 'casting chance', vagyis ha a hárpát megvizsgáljuk, a neve mellett műegtaláljuk, hogy KÁOSZ-1-től nő az esélyünk (*casting chance*). A KÁOSZ jele a * (csillag), a TÖRVÉNYÉ a † (nyíl). A két erő növelésére varázslatai is van lehetőségünk (CHAOS 1,2; LAW 1,2) /ld. később/. Ha kiválasztottuk a megfelelő teremtményt (*select spell*), akkor az illúzió kérdés jelenik meg. Ha egy teremtményt illúzióknak teremtünk, az 100 %-ban sikerül, és nem ritka, hogy a valódi lényeknél is erősebb. Nagy hátrányuk viszont, hogy a hitetlenkedés (*disbelieve*) varázslattal meg lehet őket semmisíteni. Ha kiválasztunk egy varázslatot, akár sikerül, akár nem, már elhasználtuk (ha sikerül a 'spell succeeds', ha nem, akkor a 'spell fails' felirat jelenik meg). Az egyetlen kivétel a hitetlenkedés, ez soha nem 'fogy el'. A 'teremtmények alfejezet' alatt olyan lényeket értünk, amiket 1 egységre (max.) teremthetünk a varázslótól, azaz a varázsló mellől indulnak.

A táblán egy kis négyzetet irányíthatunk. A sorszámunknak megfelelő számbillentyűvel megvillogtathatjuk eddigi varázslatainkat, és amelyik mozgatható, azzal a következőképpen léphetünk: ráhelyezzük a kurzort, megnyomjuk a tűz-gombot, és a gép kiírja, hogy hány egységet léphetünk. Repülő lényeknél egy újabb kurzort kapunk, és ezzel tudjuk beállítani a repülés célpontját. Ha egy figurát kijelölünk, a számítógép azonnal kijelzi, hogy mi az az 'állat' és kihez tartozik. Ha a 'dead' nevezetű játékos nincs játékban, akkor ez a jelzés valószínűleg azt fogja jelenteni, hogy egy 'állat' hulláját találtuk meg. Ha a lény lába a miénk, ez esetben a tűz-gomb megnyo-

mása után új üzenet jelenik meg: **MOVEMENT RANGE** (mozgási távolság), és ezt követően már irányíthatjuk a figurát, a megadott lépések kihasználásával. Ha 3 lépés áll rendelkezésünkre, de ebből csak kettőt akarunk lépni, úgy a 'K' billentyűvel befejezhetjük a lépést. Repülő állattal csak a célpontot kell kijelölnünk. Lényekkel a támadás nagyon egyszerű - az ellenség közvetlen közelébe kerülve az 'ENGAGED TO ENEMY' felirat jelenik meg, s ekkor az ellenség irányába mutató billentyűt kell megnyomnunk. Rövid harcot követően a támadott fél vagy elhalálozik (védekezési erejétől függően), vagy életben marad. Ha a teremtmény illúzió volt, a hullája nem marad a helyszínen. Repülő 'kutyákkal' (mint pl. vámpírokkal) a támadás igen kellemes lehet: a kiszemelt

áldozatra irányítjuk a négyzetet (nem mellé), majd megnyomjuk a tűz-gombot. Ha az áldozat átadja lelkét a mindenhatónak, úgy a helyére kerülünk, ha nem, akkor ott maradunk, ahonnan a támadást kezdeményeztük. **FIGYELEM!** Sok kisebb erejű támadás is elpusztíthat egy erősebb lényt (az erősséget a profil előbb-utóbb már fejből tudják, de a kezdők is tájékozódhatnak az 'I' billentyű megnyomásával). **JULIEN GOLLOP** nem csak azzal kalkulálta be a szerencsét a játékba, hogy véletlenszerűen osztja szét a varázslatokat, hanem a teremtmények között is van különbség - 2 azonos teremtmény nem biztos, hogy egyforma erős. A kb. 60 varázslat közül 33 teremtmény, ezeket most megpróbáljuk ismertetni, csak azokra térünk ki részletesebben, amelyeket lényegesnek tartunk:

BAT (denevér) - Támadása, védekezése a leggyengébb (1-1), viszont 6 egységet tud repülni, kiváló manőverezési készséggel;

BEAR (medve) - Nagyon erős állat, 2 egységet tud lépni, a harcban sok hasznát tudjuk venni;

CENTAUR (kentaur) - Gyengébbek kedvéért félig ember, félig ló, görög mitológiai alak. Itt kap először szerepet a 'ranged combat' és a 'range' is. Az előbbi 4, az utóbbi 2, tehát 4 egység távolságra 2 egység erősségű lényt tud kilőni. Más lényeges tulajdonsága, hogy meg lehet ülni, mint egy lovat, egyébként ezt a neve alatt a 'mount' felirat is jelzi (mount - lovagolható). Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy ha mellettünk áll a kentaur, az emberrel arra a mezőre kell lépni, ahol a kentaur áll. Így máris rajta 'ülünk'. A támadások csak a kentaurt gyengítik ezután. Ha a többi fordulóban a kentaurral akarunk mozogni, előtte a program meg fogja kérdezni, hogy leszálljon-e a varázslónk a 'lóról' (*Dismount wizard?*);

CROCODILE (krokodil) - A neve után látható vízszintes vonal (-) azt jelzi, hogy egyik erőtől sem függ. Itt jegyeznénk meg, hogy amelyik állat a **KÁOSZ**-tól függ, annak a neve után csillag (*), a **TÖRVÉNY**-től függő állat neve után pedig nyíl (↑) található.

DIRE WOLF (vad farkas)

ELF (manó) - Ez is tud lőni, viszont ha valami lövéskor az útjában áll (a manó és a célpont között), akkor a 'No line of sight' (nem látod a célt) üzenet jelenik meg.

FAUN (faun) - Római istenség, az erdők és nyájak istene. Jellemzője a szarvai és kecske lábai.

EAGLE (sas)

GIANT (óriás) - Támadása 9 egység, védekezése 7. Az egyik legerősebb lény, 2 egységnyi léphet.

GIANT RAT (óriás patkány)

GHOST (szellem) - Halhatatlan teremtmény (*undead*), ez azt jelenti, hogy élő ember nem tudja megölni, csak egy másik halhatatlan, viszont elpusztítható különböző módokon - ld. később. A halhatatlank között elég gyenge, ugyanakkor tud repülni.

GOBLIN (kobold)

GORILLA (gorilla)

GOLDEN DRAGON (arany sárkány) - A legerősebb élő teremtmény, támadásban és védekezésben is 9 egység erejű. Ezen túl tud repülni, és tüzet is fúj. Sajnos csak 10 %-os, ez a **LAW** növelésével javulhat pozitív irányban;

GREEN DRAGON (zöld sárkány)

GRIPHON (griffmadár) - Ezt is meg tudjuk lovagolni, és repül is (mount, flying).

HARPY (hárpia)

HORSE (ló)

HYDRA (hidra) - Ez sokfejű görög mitológiai lény.

KING COBRA (király kobra)

LION (oroszlán)

MANTICORE (manticore) - Szintén mitológiai lény,

a sárkány és oroszlán keveréke.

OGRE (emberevő óriás)

ORC (harcos)

PEGASUS (pegazus) - A görög mitológia szárnyas lova.

RED DRAGON (vörös sárkány)

SKELETON (csontváz) - Halhatatlan.

SPECTRE (kísértet) - Halhatatlan.

UNICORN (unikornisz) - Egyszarvú ló.

VAMPIRE (vampír) - Halhatatlan, repülni képes.

WRAITH (hasonmás, kísértet) - Halhatatlan.

ZOMBIE (zombi) - Emberevő élő-halott.

epv'S SPELLS

A-DISBELIEVE

C↑BEAR

E↑MAGIC SWORD

L↑MAGIC ARMOUR

I↑LAW-2

K↑VAMPIRE

M↑GRYPHON

O-SUBVERSION

B↑HARPY

D↑DECREE

F↑CIANT

H↑SHADOW WOOD

J↑FAUN

L↑BAT

N↑KING COBRA

GYENGÍTŐ VARÁZSLATOK

Ezekből négyet különböztetünk meg:

- *Dark Power* - sötét erő
- *Justice* - igazság
- *Vengeance* - bosszú
- *Decree* - végzés

Elég hatásos varázslatok, biztos hatást viszont csak kevés varázslat elleni védekezési energiánál tudnak kifejteni. Ha a megtámadott *'magic resistance'*-je alacsony, a hatás nem marad el. A teremtmények elpusztulnak - legyenek azok élők, vagy holtak. Ha viszont varázslókra tesszük rá ezeket, akkor a varázsló nem pusztul el, viszont kedvező hatás esetén, az összes teremtménye felrobban (a gyengítő varázslat hatására úgy legyengül a varázsló, hogy nem tudja életben tartani, és irányítani teremtményeit). A *'Dark power'* és a *'Justice'* által 3 gyengítést tudunk elérni.

SEGÍTŐ VARÁZSLATOK

Ez alatt azt értjük, hogy ezek a varázslatok növelik a varázsló képességeit.

Ide tartoznak:

- *Magic Knife* - varázskés
- *Magic Sword* - varázskard
- *Magic Shield* - varázspajzs
- *Magic Armour* - varázspáncél
- *Magic Bow* - varázsnyl
- *Shadow Form* - árnyékforma
- *Magic Wings* - varázsszárnyak

Késsel, karddal és nyíllal minden teremtmény megtámadható. A nyíl nagyon hasznos. A pajzs és a páncél védekezést nyújt. Az árnyékformával hármat léphetünk, végül a szárnyakkal 6 egységnyi repülhetünk.

EGYÉB VARÁZSLATOK

Ebben a csoportban találhatók a legérdekesebb és leghasznosabb varázslatok:

- *Magic Bolt* - gömbvillám
- *Lightning* - villámlás
- *Gooney Blob* - ragadós csepp
- *Wall* - Fal
- *Magic Fire* - varázstűz
- *Chaos 1,2* - káosz 1,2
- *Turmoil* - zűrzavar
- *Dark Citadel* - sötét citadella
- *Subversion* - felforgatás
- *Magic Wood* - varázserdő
- *Magic Castle* - Varázskastély
- *Shadow Wood* - árnyékerdő
- *Law 1,2* - törvény 1,2
- *Raise Dead* - halottat feléleszteni

Gömbvillám: 7 egység távolságra hat, hatásos védekezési mód.

Villámlás: 4 egység távolságra hat, erősebb, mint a gömbvillám.

Ragadós csepp (amőba): Ez az 'izé' piszok gyorsan terjed, és elnyel mindent, viszont ha a varázslót éri el, az meghal. Az elnyelt teremtményt ki lehet szabadítani, ha megtámadjuk azt a cseppet, amiben benne van. Egy ilyen amőba nagy kiterjedése végzetes lehet.

Fal: A varázsló köré falat tudunk építeni 4 elemből, viszont a varázslónk mellé ez közvetlenül nem kerülhet.

Varázstűz: Az amőbához hasonló, viszont nem tudjuk elpusztítani, legfeljebb a fal tudja útját állni. Gyorsan terjed, de még a kezdet kezdetén ki is húnyhat.

Káosz 1,2; Törvény 1,2: A Káoszt ill. a Törvényt növelik megadott egységgel (1-gyel, illetve 2-vel).

Zűrzavar: Ezt csak végső esetben használjuk. A legritkább és legtitokzatosabb varázslatok egyike (csak a varázserdőből szerezhető bel). Hatását hiba lenne elárulnunk.

Sötét citadella: Védelmet nyújt, amíg meg tudjuk tartani (sajnos nem örökké tart, kár!). Megtámadhatatlan.

Felforgatás (100 %-ban sikerül): Legjobban a szuggerálás jelző illik rá. Az ellenfél teremtményét megsuggerálva, az a mi irányításunknak fog engedelmeskedni.

Varázserdő: Ez a leghasznosabb varázslat. A számítógép 8 fát helyez el hozzánk minél közelebb (ha kevesebbet, akkor nem volt hely). A fába be lehet 'menni', azaz (mint ahogy a *Robin of the Wood*-ban is láthattuk) a jóságos fa egy kis idő múlva megajándékoz bennünket egy új varázslattal. Ezt a 'new spell for...' (új varázslat ....nak) üzenet is jelzi. **FIGYELEM!** Ló és egyéb állat nem tud fára mászni, így ha rajtuk ülünk, előbb szálljunk le.

Varázskastély: "Az én váram, az én házam" - a sötét citadella újabb kiadásban.

Árnyékerdő: Ezt az erdőt már mi 'ültethetjük el' - **FIGYELEM!** Javasolt elhelyezés - kezdjük minél távolabb, és később a közeli fákat telepítsük. Így nem fog megjelenni a 'No line of sight' (nem látod a fától az erdőt), /vagyis nem látod azt a helyet, ahova telepíteni akarsz, az előtted álló fa miatt/ üzenet. Ha az ellenség a fák mellé lép, a fa ágaival kioszthatunk jó néhány frászt az ellenség potázmányaira. A gyengébbek ebbe bele is halhatnak.

Halottat feléleszteni: 4 egység távolságon belül hatásos. A *tetem*-tményre (!) rá kell állítani a négyzetet, és ha szerencsénk van, élő-halott lesz belőle, a tulajdonságai továbbra is megmaradnak (pl. lovagolható), csak éppen már halhatatlanokat is megtámad - egy ilyen sárkány, óriás, medve birtokában gyerekjáték a győzelem kiérdemlése.

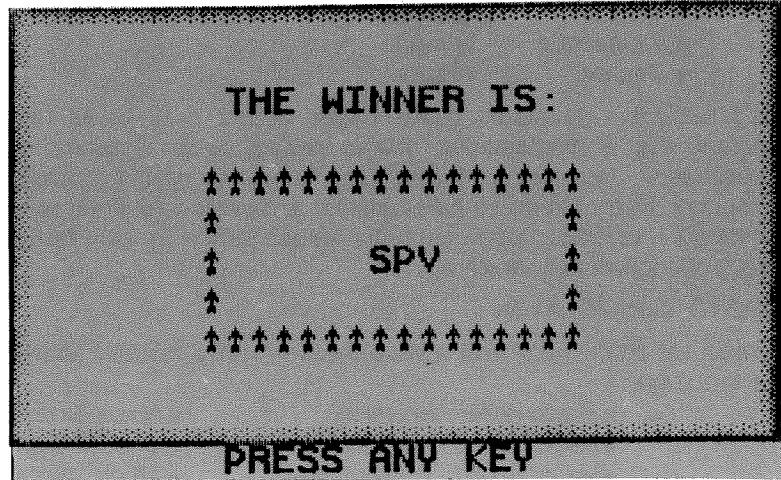
ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK

A felforgatás illúziókra nem hat. A varázslókat megvizsgálva láthatjuk, hogy mennyi varázslatuk van, de felhívánk a figyelmet, hogy ez az érték nem tartalmazza a 'hitetlenkedés'-t, mert az állandó, egyszerű kis varázslat.

A mi általunk eddig elért legnagyobb erő a **KÁOSZ 14** volt, kíváncsiak vagyunk, meg tudja-e ezt dönteni valaki.

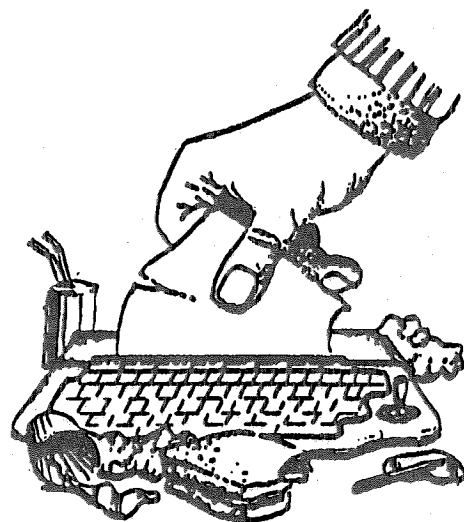
Most táblázatos formában ismertetjük a játékokban előforduló élőlények egyes tulajdonságait (értékrendben):

Az egyes oszlopok jelentése: 1. lépések száma, 2. támadás, 3. védekezés, 4. a lövés távolsága, 5. a lövés ereje, 6. a támadások elől való kitérés képessége, 7. varázslatok elleni védelem

Élőlény neve	1	2	3	4	5	6	7
Bat (repül)	5	1	1	0	0	9	4
Bear	2	6	7	0	0	6	2
Centaur	4	1	3	4	2	5	5
Crocodile	1	5	6	0	0	2	2
Dire Wolf	3	3	2	0	0	7	2
Eagle	6	3	3	0	0	8	2
Elf	1	1	2	6	2	5	7
Faun	1	3	2	0	0	7	8
Ghost (repül, halhatatlan)	2	1	3	0	0	9	6
Giant	2	9	7	0	0	6	5
Giant Rat	3	1	1	0	0	8	2
Goblin	1	2	4	0	0	4	4
Golden Dragon (repül)	3	9	9	4	5	5	5
Gorilla	1	6	5	0	0	4	2
Green dragon (repül)	3	5	8	6	4	4	4
Gryphoon (repül)	5	3	5	0	0	5	6
Harpy (repül)	5	4	2	0	0	8	5
Horse	4	1	3	0	0	8	1
Hydra	1	7	8	0	0	4	6
King Cobra	1	4	1	0	0	6	1
Lion	4	6	4	0	0	8	3
Manticore (repül)	5	3	6	3	1	6	8
Ogre	1	4	7	0	0	3	6
Orc	1	2	1	0	0	4	4
Pegasus	5	2	4	0	0	6	7
Red Dragon (repül)	3	7	9	5	3	4	5
Skeleton (halhatatlan)	1	3	2	0	0	3	4
Spectre (halhatatlan)	1	4	2	0	0	6	4
Unicorn	4	5	4	0	0	9	7
Vampire (repül)	4	6	8	0	0	6	5
Wraith (halhatatlan)	2	5	5	0	0	4	5
Zombie (halhatatlan)	1	1	1	0	0	2	3

SPECTRUM programok átírása 1.

Az ENTERPRISE gép piacra kerülésekor, és azóta is nagy probléma a programok hiánya (akár játék-, akár felhasználói programról is legyen szó). Ezzel szemben ott van pl. a SPECTRUM, amely a maga néhány ezer (!) software termékével a viszonylag jól ellátott gépek közé tartozik. Előbb-utóbb mindenkiben felvetődik a kérdés: hogy lehet a SPECTRUM programokat futtatni az ENTERPRISE gépen?

A futtatásra több módszer is lehetséges

- A legegyszerűbb venni egy SPECTRUM-EMULÁTOR-t. Ennek a módszernek vannak előnyei, de vannak hátrányai is. Előnye, hogy egyszerű, különösebb szakértelmet nem igényel. Hátránya, hogy egyrészt relatíve drága, másrészt nem kezeli a floppy egységet, így aki rendelkezik lemezmeghajtó egységgel, kénytelen minden alkalommal EMULÁTOR-EXDOS cserét végrehajtani, ez pedig jelentősen igénybe veszi a gép fólia-érintkezőit, arról nem is beszélve, hogy aki hozzászokott a floppy sebességéhez, az elég nehezen tűri a 'hosszú, méla lest'. Mindemellett a programoknak csak bizonyos százaléka futtatható ezzel a módszerrel.
- Bonyolultabb, de eredményesebb módszer az, amikor a felhasználó fogja a SPECTRUM programot, és elmélyült programozással futtathatóvá teszi azt az ENTERPRISE gépen. Ennek a módszernek is van hátránya, történetesen az, hogy elég jól kell ismerni a gépi kódú programozást, valamint mindkét gép lelkivilágát (HARDWARE), viszont sokkal több előnye van, mint hátránya: bármilyen program átírható ezzel a módszerrel, az átirított programok lemezről is betölthetők, és nem utolsósorban a program-átíró szellemi épülését is segíti.

Mi a most induló módszertani segédletben a második módszerrel szeretnénk foglalkozni, hasznos tanácsokat adva a kedves Olvasónak, azoknak akik elég önbizalommal (és tudással) rendelkeznek ahhoz, hogy egyénileg nekivágjanak egy ilyen mélysgű munkának.

Általános áttekintés

Mindenekelőtt azt kell tisztáznunk, hogy mi szükséges egy valamely gépen futó program másik gépre történő átkonvertálásához:

- Gépi kódú program esetén a két gép központi egységének ugyanolyan nyelven kell 'beszélnie', vagy a fogadó gépnek legalább szimulálnia kell tudni a forrás gép nyelvét (ittől eltérő esetben is átirtható egy program, de a módszer sokkal bonyolultabb). Más (magasszintű) nyelvek esetén nem fontos a kód-kompatibilitás, elég, ha a két fordítóprogram (legyen az akár interpreter, akár compiler) azonos nyelvjárást ismer (ilyen pl. a CP/M alatti, és az IBM PC-n is futó TURBO-PASCAL is. Az IBM PC-n futó TURBO PASCAL megéri a CP/M alatti futó TURBO PASCAL forrásszövegét, fordítás után futtatható is.) Visszatérve a gépi kódhoz, ez a mi esetünkben biztosítva van, mivel mindkét gép szíve egy Z-80-as mikroprocesszor. Ez azt jelenti, hogy a SPECTRUM-ról átvitt kód minden változtatás nélkül futtatható az ENTERPRISE-on is, természetesen ez még nem jelenti azt, hogy működni is fog. A működés biztosításához több feltételnek teljesülnie kell.
- Amennyiben a két gép gépi kódja megegyezik, a következő probléma a program átvitele egyik gépről a másikra. Esetünkben a megoldást a két gép magnetofon-illesztőjének hasonlósága adja. Tekintettel arra, hogy a SPECTRUM programok nagy része audio kazettán terjed, kézenfekvő az, hogy az átírt programokat magnetofonról olvassuk be.
- Ha a kód már a célgépen található, újabb probléma vetődik fel: a gépek közötti hardware különbség. Ez a mi esetünkben is probléma. Ez az oka annak, hogy programunkat erőteljesen módosítani kell.

- A felépítésbeli különbség maga után vonja az operációs rendszerek különbségét is. A SPECTRUM programok esetében elég népszerű a BASIC-ROM egyes szubrutinjainak hívása. ENTERPRISE gépen ez másképp van megoldva, így más utat kell választanunk. A ROM rutinok hívása különösen a felhasználói programok esetében elterjedt. Játékprogramok ritkán hívják meg ezeket a rutinokat, így a játékprogramok átírásához kijelölhetjük a követendő irányvonalat:

1. A program kódját át kell vinnünk az ENTERPRISE gépre.
2. Az átvitt kódot hardware szempontból módosítanunk kell.
3. A módosított programot el kell látni egy betölthetővel, amely hivatott a programot beolvasni a megfelelő memóriahelyekre, valamint az alapvető hardware emulációt végrehajtani.

Módosítás hardware oldalról

Egy játékprogram esetében három dolgot kell megfelelően átalakítanunk: grafika, hang, irányítás.

Grafika: Készíteni kell egy olyan képernyő üzemmódot, ami megegyezik a SPECTRUM-éval. Mint bizonyára minden Olvasó tudja, a SPECTRUM ún. attribútum üzemmódban dolgozik. Ez azt jelenti, hogy van egy bittérkép, ahol minden képpontnak egy bit felel meg. Azt, hogy az 1-es ill. 0-as bit milyen színű legyen, az attribútum byte határozza meg. Nyolc egymás alatti képernyő byte-hoz tartozik egy attribútum byte, vagyis egy attribútum byte-tal egy időben $8 \times 8 = 64$ bit színt állíthatjuk be. A bittérképben lévő 0 biteket hátrér, vagy papír színnek (PAPER), az 1 biteket pedig kiíró, vagy tinta színnek (INK) nevezzük.

Legnagyobb szerencsére az ENTERPRISE gép video chip-je (NICK chip) szintén ismeri az attribútum üzemmódot, igaz egy kicsit másképpen. Ezentúl - hogy ne legyen azért olyan egyszerű a dolgunk - a SPECTRUM meglehetősen egyéni módon helyezi el a memóriában a képpont sorokat, valamint speciális a színösszeállítás is.

Készítenünk kell egy olyan LPT-t (Line Parameter Table - sorparaméter tábla), amely ilyen felbontással, ilyen színösszeállítással, stb. generál egy SPECTRUM képernyőt. A színnek miatt később még egy elég nehéz konvertálás is vár ránk.

Hang: A SPECTRUM (a normál 48K-s gép) egy egyszerű BEEP hangkeltéssel rendelkezik, vagyis egy biten történik a hanggenerálás. Ha a bit 1 értékű, akkor a hangszóró kimozdul, míg ha 0, akkor visszahúzódik, így ha ezt a bitet valaki megfelelő frekvenciával billentgeti, akkor megszólal a gép. Ezt az ENTERPRISE gépen elég egyszerű szimulálni, mivel a hanggenerálásért felelős alkatrész (DAVE chip) rendelkezik egy ún. D/A üzemmóddal. Ez azt jelenti, hogy ilyenkor a hangerőregiszterben megadott nagyságú szint rákerül a hangszóróra, és ott is marad. Gyakorlatilag ez ugyanaz, mint a SPECTRUM módszere, de itt nem egy bitet kell billentetni, hanem felváltva 0, és egy 0-nál nagyobb szintet kell a hangerőregiszterbe írni, így még a hangerő is módosítható. Természetesen a programban meg kell keresni az összes hanggenerálással foglalkozó rutint, és a fent leírtaknak megfelelő formára kell hozni.

Irányítás: Ez természetesen már egy extra szolgáltatás, annak van rá szüksége, aki használni is szeretné a programot. A problémát itt is az okozza, hogy a SPECTRUM egyéni billentyűzet-figyelést alkalmaz. Itt többféle megoldást is alkalmazhatunk: írhatunk egy általános szubrutint, amely szimulálja az eredeti billentyűzetet, vagy pedig magában a programban kiemezzük a billentyűzet-figyelő rutin működését, és frunk helyette egy másikat. Az utóbbi megoldás elegánsabb, gyorsabb és jobban próbára teszi a programozó képességeit. Az első megoldás kényelmesebb, de alacsonyabb színvonalú.

DRILLER

Érdekes, hogy az újabban készülő ENTERPRISE - Spectrum átiratok egyre inkább a jobb, újabb programok közül kerülnek ki, és szinte már alig-alig találkozni a 'két lila folt kerget egy pirosat' kategóriába tartozó játékokkal! Jó példa erre a DRILLER is hiszen nemcsak 3D grafikájával, hanem a kemény logikai feladataival is kitűnik a többi közül. Eppen ezért csak a „kezdőlőkest” szeretnénk megadni azzal, hogy csak az első pályán segítjük át a játékost!

A játékban sok-sok pályán kell átküzdeni magunkat, fő feladatunk, hogy olajra „lépjünk”! Ehhez a rendelkezésünkre áll egy tank, melynek műszerfalát már a betöltés közben szemügyre vehetjük. Ha betöltődött a játék, válasszuk ki a nekünk megfelelő irányítást:

1. Keyboard - 5,6,7,8,0
2. Sinclair - 6,7,8,9,0
3. Kempston - beépített joy
4. Cursor - ld. keyboard

Ha ez megtörtént, nyomjuk meg az 'Ö' (angol gépen a ';' + ') billentyűt, ugyanis az átirat készítői ezt feleltették meg az 'ENTER'-nek. Most egy 3D tájképet fogunk látni, bal kéz felől egy fallal. Ez zavarja a kilátást és a városképet. Nyomjuk meg a tűz-gombot. Mint az várható volt, a fal egy része eltűnik, minket persze a maradék is zavar, ezért forduljunk balra, és azt is tűntessük el!

Ezután nyomjuk meg az 'I' billentyűt, ezzel kérhetünk információt, és ami fontosabb, megáll az óránk, sőt lehetőségünk van a játékállás kimentésére is ('S' billentyű), egy elmentett állás betöltésére ('L' billentyű), ill. visszaléphetünk a menübe ('1'). Mivel most az óránk áll (ez a képernyő jobb felső sarkában ellenőrizhető), bőven jut időnk a műszerek áttanulmányozására.

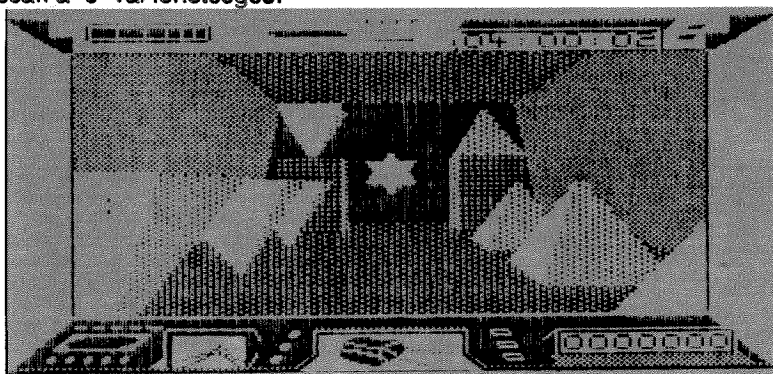
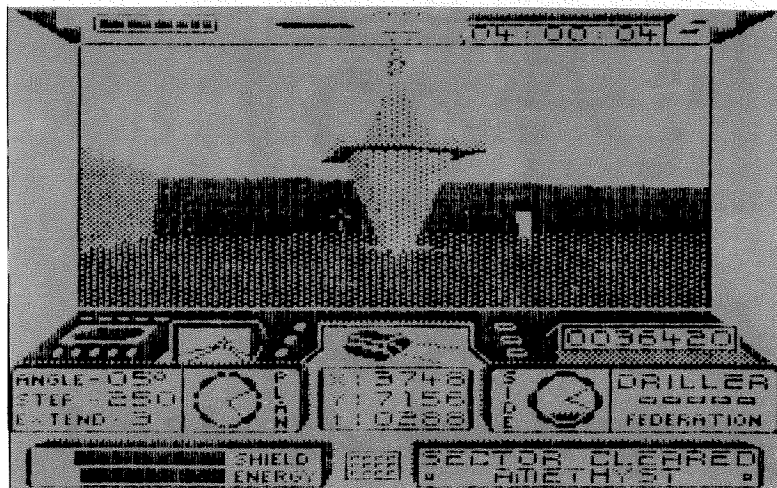
Baloldalon középen látható az *üzemmód jelző*, amely megmutatja, hogy a célkeresztet, vagy a tankot mozgatjuk. Váltani a 'SPACE'-szel tudunk. Ettől jobbra (középen) az *aktuális járművünk* látható. Később a játék folyamán más járműbe is átszállhatunk. Jobb szélén a *pontszámunkat* olvashatjuk le, melynek a fal eltüntetése következtében kb. 700 körül kell lennie. Az alatta lévő 'SIDE' feliratú műszeren a gépünk „bólintási”-szögét láthatjuk. Ezt a 'P' és az 'L' billentyűkkel állíthatjuk. Erre most szükségünk is van, ugyanis a „bunker” mellett álló oszlop tetejét le kell lőnünk. A gépet a vízszintes hossz tengelye körül az 'N-M' billentyűkkel tudjuk forgatni (jobbra-balra billentés). Ettől balra az *X-Y koordinátáinkat*, valamint a „tengerszint”-feletti *magasságunkat* olvashatjuk le. Ettől is balra azt láthatjuk, hogy *milyen irányban* nézünk ki a 'V' két szélesebb szára között. A bal szélén a *fordulás szögét* láthatjuk (állítható az 'A,Y'- billentyűkkel), alatta az *előre-hátra lépés hosszát* ('S,X'), ezalatt pedig a *meghosszabbítás mértékét* ('R,F') olvashatjuk le. Tulajdonképpen a meghosszabbítással 'emeljük' a gépet. Alatta a *pajzsunk épségét* (SHIELD), és az *energiaszintünket* (ENERGY) láthatjuk. Ettől jobbra pedig egy *szöveges kijelzőt* láthatunk.

Valamelyik billentyű lenyomásával lépünk vissza a játékba. Közelítsük meg a földön lévő fekete keresztet, lehetőleg úgy, hogy a célkereszt a közepére mutasson, majd a 'D' billentyűvel telepítsük az olajkitermelő egységet. A szöveges kijelzőn leolvashatjuk a termelés mértékét. Ha az elhelyezés nem volt tökéletes, a 'C' billentyűvel „felszedhetjük”, majd ha már beállítottuk, újra telepíthetjük. Ha behatolunk a bunkerbe, ott mind az energiánkat, mind a pajzsunk energiáját növelhetjük, ha a gúákat szétlőjük. A „talpán” álló a pajzs, a csúcsán álló az energia szintjét növeli.

Most néhány jó tanáccsal szeretnénk szolgálni a játékhöz:

- Ne bízzunk meg semmiben, mindenre lőjünk rá, ugyanis így *kapcsolókat, lifteket, ágyúkat* mozgathatunk.
- Mindig próbáljuk az eszünket használni, pl.: mit teszünk, ha erőterbe kerülünk? Próbáljuk meg megszüntetni az energiaellátást!
- Nem biztos, hogy egy résen nem férünk át, ellenőrizzük!
- Időnként nézzünk a fejünk fölé!
- Nem minden fal, ami annak látszik!
- Ha már valamilyen eredményre jutottunk, mentsük ki a játék állását, ne kelljen mindig előről kezdenünk.

A program eredeti Spectrum változata fut a hardware emulátor segítségével is. Az irányítás ebben az esetben is megegyezik az ismertetettel, kivéve az 'ENTER'-t, mert itt az 'ENTER' billentyű az 'ENTER'-t jelenti, és a tüzelés csak a '0'-val lehetséges.

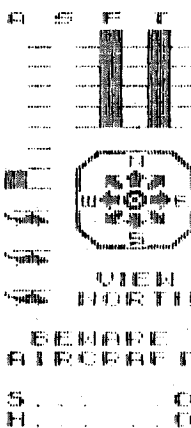
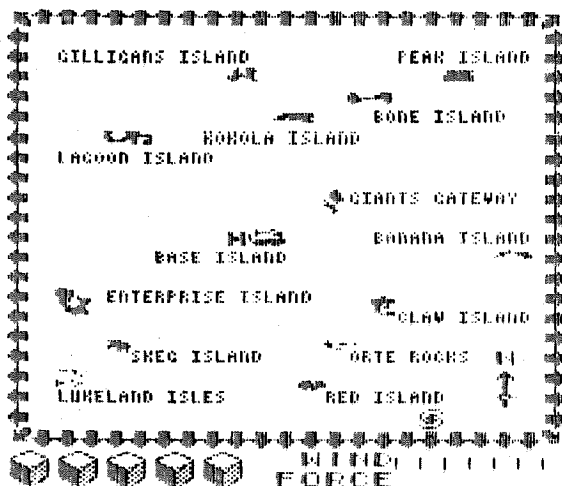
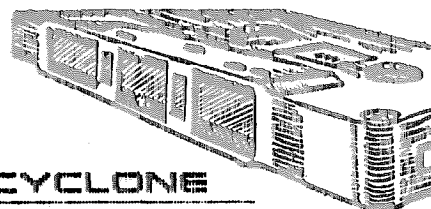

A játékban használatos billentyűk:

A,Z	- szög +/-
S,X	- lépés +/-
F,R	- meghosszabbítás +/-
D,C	- olajkitermelő telepítve /visszahúzza
B	- célkereszt ki/be
SPACE	- célkereszt/gép mozgathatása
N,M	- hossz tengely irányú forgatás
P,L	- „bólintás” +/-
ENTER,0	- tűz
U	- kitekintés előre/hátra
I	- információ
S	- játékállás kimentése
L	- játékállás betöltése
1	- vissza a menübe

CYCLONE

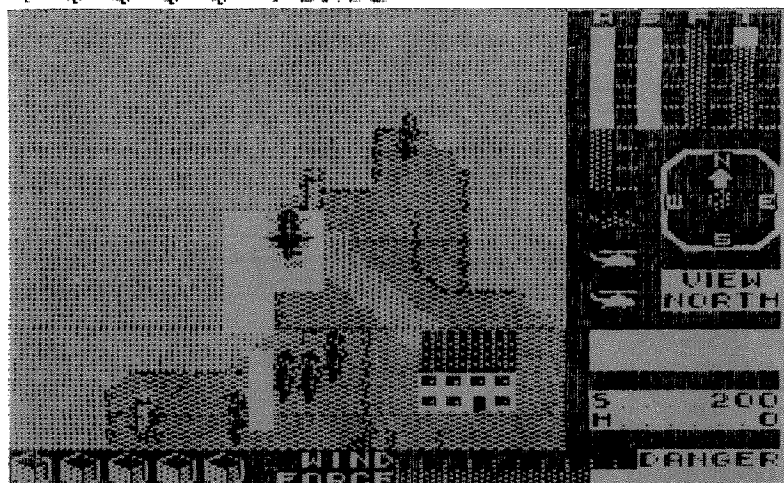

- CYCLONE**
- SELECT OPTION**
- 1 INFORMATION
  - 2 INTERNAL
  - 3 EXTERNAL 1
  - 4 EXTERNAL 2
  - 5 START GAME

Ez egy régebbi, híres Spectrum játék átirata, eredetileg egyébként a játék szerzője: COSTA PANAYI kezeli közlül került ki a HIGHWAY ENCOUNTER c. játék is.

Egy tengeri helikopteres mentőszolgálat pilóta tisztjeként az a feladatunk, hogy összegyűjtsük a szigetekről az embereket, valamint öt ládát. Az embereket és a ládákat vissza kell szállítanunk a légibázisra, miközben menekülni kell a szigetcsoporthoz közeledő ciklon elől.

Dolgunkat nehezítik az időnként feltűnő ellenséges repülőgépek, valamint a ciklon magjához közeledve, annak erősödő szélhatása is.

A képernyő jobb oldalán négy oszlopgrafikont láthatunk, ezek a helikopter magassági helyzetét, sebességét, üzemanyagtartalmát, és a mentésre még fordítható időt mutatják. Az ellenséges légierő közeledtére villogó felirat figyelmeztet, ilyenkor igyekezzünk minél alacsonyabbra szállni. A ciklontól való távolságunkat a szélerősségjelző műszeren követhetjük nyomon. A helikopter és a ciklon helyzetét és mozgását a térképen láthatjuk.

A játék indulásakor a menüben beállíthatjuk, hogy beépített joy-t (INTERNAL), vagy külső joy-t (EXTERNAL 1,2) akarunk-e használni, a játék az '5' billentyű megnyomására indul. A joy használatánál talán furcsa, de hamar meg lehet szokni, hogy felfelé tolva a botkormányt a gép lefelé száll, míg lefelé húzva éppen fordítva. A 'STOP' billentyűvel megszakíthatjuk a játék futását, az 'M' billentyűvel a térképet hívhatjuk le, míg a 'JOB SHIFT' segítségével a képváltásra nyílik lehetőségünk.

Jó szórakozást, és eredményes mentést kívánunk!

WIZARD'S LAIR

A „Wizard's lair” nevű programot a „Bubble Bus” software készítette még 1985-ben. A játék kiváló grafikával és zenével rendelkezik. A történet szerint egy varázsló tanyáján - jelen esetben egy piramisban - vagyunk bezárva, ahonnan csak az arany oroszlán négy darabjának összegyűjtésével juthatunk ki.

7 szinten kell átküzdenünk magunkat, melyeken az oroszlándarabok véletlenszerűen vannak elszórva. Mi a hetedik szintről indulunk, s a szintek között liftekkel mozoghatunk. Energiánk és lőszerünk állandóan fogytán van, viszont az idővel nem kell takarékoskodnunk. Mivel az oroszlánok mindig más helyen vannak, ezért az összes pályát be kell járni a játék végigjátszásához. Cél: az oroszlándarabok összegyűjtése után elmenni a térképen 'C' betűvel jelzett pályára.

Fontosabb tárgyak és ellenségek:

kulcs, gyémánt, gyűrű:

Ezek segítségével juthatunk be a nem önműködően nyíló ajtókon. Ilyenkor eggyel kevesebb lesz az éppen aktuális tárgyból, s utántöltésük is lehetséges az adott tárgyak felszedésével.

varázslift:

Ebbe a liftbe belelépve a gép ötbetűs nevet kér - jelen esetben annak a pályának a nevét, ahova teleportálni akarunk. Használata akkor célszerű, ha már a négy oroszlándarab nálunk van.

kereszt:

Fevételével lehetővé válik, hogy az egyes kígyókon átjuthassunk - feltétel, hogy a kereszttel-megegyező színű legyen.

lőszer:

Lövöldözés közben állandóan fogy, de a lőszer felvételével minden esetben utántölthető. Ahhoz, hogy ne kelljen lőnünk, ezért fel lehet venni egy „izét” - a játékos neveze úgy, ahogy akarja -, s ilyenkor az ellenségek érintése a halálunkat eredményezi.

A játék megoldását jelentősen megkönnyíti a mellékletben elhelyezett térképek felhasználása. A barangolás-hoz sok sikert kívánunk!

Egyéb akadályok

Fejlesztést okozhat több dolog is, pl. az IM2-es megszakítás szimulációja. Ez az a dolog, ami miatt több program nem fut az EMULÁTOR-on sem. Problémát okoz az 'EF' utasítás is (ENTERPRISE-on másképp kell végrehajtani), a 128K memórialapozás, a 128K zene (AY-3 8912 chip szimulációja), egyes ROM hívások, stb. Az ilyen speciális problémákra egy-egy aktuális rész kifejtése során fogunk kitérni.

Hasznos tanácsok

A program átírási manipulációhoz nem árt beszerezni egy disassembler-monitor programot, mivel enélkül kicsit nehézkes lenne a dolgunk. Mi a SIMON (ASMON) nevű Z-80 fejlesztő-rendszert használtuk, ugyanis ez nem csak disassembler, hanem assembler is. Minden - később ismertetésre kerülő - példaprogram ezzel a rendszerrel lett előállítva.

Az sem árt, ha van a közelünkben egy SPECTRUM, persze ez nem

létszükséglet, csak az eredetivel való egybevetéshez, ill. a BASIC betöltők listázásához kell. Célszerű egy software SPECTRUM EMULÁTOR beszerzése is, mivel a BASIC listázására ez is alkalmas.

Miért kell listázni a SPECTRUM verzió BASIC betöltőjét? Nos, a SPECTRUM programok általában egy BASIC betöltővel indulnak, a betöltő (LOADER) tölti be a program további részét (részeit). Ez egyrészt kényelmi szempontból jó (elég a LOAD"" utasítás, nem kell kiírni mögé a CODE függvényt), másrészt így egyszerűen biztosítható az AUTOSTART). Ha nem listázuk ki a BASIC betöltőt, akkor nem tudjuk a blokkok számát, az egyes blokkok betöltési címét, hosszát, s nem utolsósorban a legfontosabbat, a program indítási címét. Természetesen a programok többsége nem engedi magát listázni, esetleg a betöltő maga is gépi kódú, vagy rejtett, ezekre a speciális esetekre is a megfelelő módszer ismertetésénél fogunk kitérni.

A következő részben az első lépésről, a SPECTRUM program ENTERPRISE gépbe való átvittetéséről fogjuk a fátlyat lerántani.

Memória lapozás I/O táblázat

MEMORY PAGING I/O		
B0 176	IN OUT	PAGE NUMBER IN Z80 0000-3FFF ADDRESS
B1 177	IN OUT	PAGE NUMBER IN Z80 4000-FFFF ADDRESS
B2 178	IN OUT	PAGE NUMBER IN Z80 8000-BFFF ADDRESS
B3 179	IN OUT	PAGE NUMBER IN Z80 C000-FFFF ADDRESS

Hang-chip I/O táblázat

SOUND I/O								
	bit 7	bit 6	bit 5	bit 4	bit 3	bit 2	bit 1	bit 0
A0	TONE 0: 12 bit PERIOD DOWN COUNTER (LOW)							
A1	RING MODULATION WITH TONE 2:	HIGH PASS CLOCKING WITH TONE 1:	00 Pure Tone 01 4 bit dist. 10 5 bit dist. 11 7 bit dist.		TONE 0: 12 bit period down counter (HIGH)			
A2	TONE 1: 12 bit PERIOD DOWN COUNTER (LOW)							
A3	RING MODULATION WITH NOISE:	HIGH PASS CLOCKING WITH TONE 2:	00 Pure Tone 01 4 bit dist. 10 5 bit dist. 11 7 bit dist.		TONE 1: 12 bit period down counter (HIGH)			
A4	TONE 2: 12 bit PERIOD DOWN COUNTER (LOW)							
A5	RING MODULATION WITH TONE 0:	HIGH PASS CLOCKING WITH NOISE:	00 Pure Tone 01 4 bit dist. 10 5 bit dist. 11 7 bit dist.		TONE 2: 12 bit period down counter (HIGH)			
A6	RING MODULATION WITH TONE 1:	HIGH PASS ON NOISE WITH TONE 0: as CLOCK	LOW PASS ON NOISE WITH TONE 2: as CLOCK	17 and 7 bit counter swap	COUNTER LENGTH SELECT 00 17 bit 10 11 bit 01 15 bit 11 9 bit		NOISE CLOCK SELECT 00 31.25 Khz 10 Tone 1 01 Tone 0 11 Tone 2	
A7		INT SELECT 00 1 Khz 10 Tone 0 01 50 Khz 11 Tone 1		D/A (Right) SELECT	D/A (Left) SELECT	TONE 2: SYNC	TONE 1: SYNC	TONE 0: SYNC
A8			TONE 0: LEFT AMPLITUDE D/A LEFT					
A9			TONE 1: LEFT AMPLITUDE					
AA			TONE 2: LEFT AMPLITUDE					
AB			NOISE: LEFT AMPLITUDE					
AC			TONE 0: RIGHT AMPLITUDE D/A RIGHT					
AD			TONE 1: RIGHT AMPLITUDE					
AE			TONE 2: RIGHT AMPLITUDE					
AF			NOISE: RIGHT AMPLITUDE					

TF-Copy

Egyre több kisebb nagyobb program terjed el, melynek készítői nem a már megszokott angol, olasz, spanyol esetleg jugoszláv származásról tanúskodnak. Így van ez most is, a program készítője cseh-szlovák, s úgy érezzük alkotása *megállja a helyét a sorban*.

A másoló lényeges jellemzője a memória tömörítése: ha a betöltött file-ok között olyan byte-okat talál, melyek értéke megegyezik, akkor ezekből egy táblázatot épít fel, majd kimentéskor ebből a listából keresi vissza, hogy hol és melyik értéke azonos. A tömörítést a 'COPY 86M' programhoz hasonlóan a képernyőn végzi.

A program egyaránt fut mind a 48K-s, mind a 128K-s géptípusokon. A gépi kód hossza 2816 byte, kezdőcíme: 62720.

A TF-COPY funkciói:

CLOCK - Set

Ennek az opciónak a segítségével lehet beállítani, hogy mekkora szünetet hagyjon a fejléc előtt, valamint a fejléc és a törzsbyte-ok között. A paraméterek értéke alapértelmezésben: 2400/456. A változtatás az '5-8' billentyűkkel lehetséges, az eredeti értéket az 'N' billentyűvel állíthatjuk vissza.

MODE - Select

Ezzel állíthatjuk be a COPY helyét, de csak az indítás ('0' billentyű) után. A menete a következő: nyomjuk meg az 'M' billentyűt, majd állítsuk be, hogy a képernyő melyik részét használja fel a program saját célra (azaz hol tömörítsen). A megfelelő rész kiválasztása az '1-3' billentyűkkel történhet.

RENAME (átnevezés)

Ez az opció igen hasznos, hiszen igen sok má-

solóprogram nem támogatja ezt a funkciót. Segítségével bármilyen file-nevet átnevezhetünk (természetesen a fejléces file-t). Használata szintén csak az indítás után lehetséges. Ekkor nyomjuk meg az 'R' billentyűt, ezt követően megjelenik a *RENAME from a TO b (nAB)*, ahol 'a' jelzi a kezdetet, 'b' pedig az utolsó átnevezendő file-t. 'n' esetén visszatérünk, 'A' (ALL) az összes átnevezését jelzi, 'B' (BEGIN) pedig a kezdettől való átnevezésre utal.

41984 byte másolása

Ez a maximális memóriaméret, a tömörítés 14 sorban történik.

44032 byte másolása

Itt a tömörítés 6 sorban történik.

44288 byte másolása

Használja az attribútumokat is.

'0' - START

A program indítása.

A TF-COPY hibaüzenetei:

Parity (többségi) byte: xxxx

Break byte: xxxxx (annak a byte-nak a címe, ahol a megszakítás történt).

Ezen kívül a program a már jól megszokott funkciókat ismeri:

L - LOAD, S - SAVE, V - VERIFY, D - DELETE

Mindegyik funkció szintaktikája megegyezik a RENAME mellett leírtakkal, azaz

pl. SAVE from a TO b (nAB),
VERIFY from a TO b (nAB), stb.

Pi-R²

Az örökélet bevételéhez a BASIC/6916/20000/20536/1704 file-térképpel rendelkező verzióra van szükségünk.

Töltsük be a loader-t MERGE-dzsel, majd állítsuk le a magnetofont.

Írjuk be a következőket (a sorszám fontos, RESET nem volt!):

30 RESTORE 40: FOR i=23823 TO 23835: READ a: POKE i,a: NEXT i

40 DATA 62,255,50,61,150,62,255,55,229,195,86,5

Adjuk ki: GO TO 30, ne lepődjünk meg, mert megjelenik az "N Statement Lost" üzenet. Most írjuk be újra a GO TO 30-at, és RANDOMIZE USR 23760-nal indítsuk el a gépi kódú részt. A betöltést folytassuk a 6916-os blokk-tól.

Szótár micro-PROLOG-ban II.

Az előző részben már írtunk egy szótár szavalt visszakérdező programot a micro-PROLOG SIMPLE nyelvbővítésében.

Most tekintsük meg és vizsgáljuk meg a működését!

LOAD PROLOG

SPECTRUM micro-PROLOG T1.0
(c) 1983 LPA Ltd.
24153 Bytes Free

&.LOAD SIMPLE

&.load VIZSGA

&.list all

a_m teszt if

X szószám and
0 LESS X and
X vizsga

X szószám if

Y isall (Z : Z a_m x) and
Y számossága X

() számossága 0

(X|Y) számossága Z if

Y számossága x and
SUM (x 1 Z)

X vizsga if

RND and
Y RND X and
SUM (Y 1 Z)
Z edik x and
x kérdés and
X vizsga

X edik Y if

CL (((a_m Y Z)) X X)

X kérdés if

P (X =) and
Y R and

X értékelése Y

X értékelése Y if

X a_m Y

X értékelése Y if

not X a_m Y and
X helyesbítése

X helyesbítése if

PP (Nem jó ! A helyes megoldás :)
and X válasza

X válasza if

X a_m Y and
P and
Y P and
FAIL

X válasza if PP

&.

Ha összehasonlítjuk az előző részben közölt beviteli listával, észrevehetünk néhány különbséget. Egy-egy x átváltott y-ná, Z-ből z lett s más változók sem mindig maradtak meg általunk adott formájukban. Ez természetes jelenség, az oka az, hogy a micro-PROLOG a változókat csak az adott relációban elfoglalt helyük, sorrendjük alapján különbözteti meg. Ezért egy relációban elsőként szereplő változó mindig X lesz, a második Y, majd a Z, x, y, z, X1, Y1, Z1, x1, y1, z1, ... stb., vagyis a nagy és kis x y z -k ellátva sorszámmal. Ezek és csak ezek jelölhetik a változókat, s a beírás jelölésétől függetlenül ebben a sorrendben tárolódnak a különböző változók.

Tanulmányozzuk a relációkat! Induljunk el felülről lefelé:

a_m teszt

A teszt reláció akkor teljesül, ha argumentuma a_m, s a szótárban levő szavak száma X, ez nagyobb nullánál, s ennyi szóból áll a vizsga. A szószám és a vizsga felhasználói relációk, azaz később definiálni kell őket, míg a LESS rendszerreláció.

X szószám

X a szószám akkor, ha Y azon Z szavak listája, amelyekre teljesül az, hogy van magyar megfelelőjük (azaz benne vannak a szótárban), s az Y listában levő szavak száma X. A számossága reláció definíciója később következik, az isall a SIMPLE relációja. Nagyon hasznos kétargumentumú reláció, akkor igaz, ha az első argumentuma lista és elemei rendre a második argumentum (which formátumú) feltételeit kielégítik. (Meggjegyezzük, hogy mint a listakezelésnél mindig, itt is szerepe van a listaelemek sorrendjének, tehát ha másképp rendezzük át őket, akkor már megváltozik a reláció érvényessége.) Az isall-t leggyakrabban - mint most is - az első argumentumot változóként megadva a második argumentumban szereplő feltételeknek eleget tevő elemek listába gyűjtésére használjuk.

X számossága Y

Az üres lista számossága 0. Nem üres lista elemeinek száma megegyezik az első elem elhagyásával keletkező lista számosságának eggyel növelt értékével. A SUM rendszerreláció akkor igaz, ha az első két argumentumának összege megegyezik a harmadik argumentummal. Ellenőrzésre, összeadásra és kivonásra használhatjuk, attól függően, hogy melyik argumentuma szám és melyik változó.

X vizsga

Ez a reláció a teszt lelke. Akkor teljesül, ha a véletlenszám generátor inicializálva van, $0 \leq Y < X$, véletlen egész az Y, Z eggyel nagyobb nála (tehát $1 \leq Z \leq X$), a Z-edik szó x és erre az x-re vonatkozóan kérdés jelenik meg. Az RND argumentum nélkül a véletlenszám generátort inicializálja, két argumentummal pedig az első argumentum (változó) a második argumentumnál kisebb nemnegatív egész értéket vesz fel. A vizsga reláció utolsó feltétele saját magának a teljesülését kívánja meg, ezzel a rekúzióval a tesztelést végtelen ciklusban folytatjuk, amelyből csak BREAK-kel (BREAK = Symbol Shift + SPACE) lehet kiszállni.

X edik Y

A szótárban lévő X-edik angol szó Y, ha a CL rendszerreláció szerint az a_m reláció X -edik kijelentésében szerepel. A CL relációval meg lehet találni egy reláció n. kijelentését, de megfordítva, azt is, hogy egy kijelentés hányadik az adott relációban, attól függően, hogy melyik argumentuma változó.

X kérdés

Az X szó kérdésként szerepel, kinyomtatódik (egyenlőségjellel követve), s beolvasódik Y és X értékelése Y. (Azt, hogy a rendszer bevitelre vár, a szokásos . prompt jelzi.)

X értékelése Y

Az X angol szó értékelése Y magyar szó, ha X a_m Y. Egyébként akkor X értékelése Y, ha nem igaz hogy X a_m Y, de ekkor bekövetkezik X helyesbítése.

X helyesbítése

X helyesbítése esetén kiíródik, hogy *Nem jó !* A helyes megoldás : és az X válasza reláció lép be.

X válasza

Az X válasza reláció teljesül(ne), ha X a_m Y (azaz van az adatbázisban megfelelője X-nek), kiíródik egy szókész, majd Y, s utána letagadja, hogy volt megoldás - ezt a FAIL rendszerreláció okozza, amely sohasem teljesül. Ennek következtében a visszalépéses keresést igénybe véve újabb X a_m Y relációt keres a rendszer, amíg csak ilyen van. Ha már nincs több, akkor az X válasza második kijelentését értékeli ki, amely egy soromelés elvégzésével mindig teljesül. (Ezt a technikát alkalmazza a SIMPLE which relációja is az összes megoldás megkeresésére !)

Néhány megjegyzés a programmal kapcsolatban:

Annak ellenére, hogy rendkívül egyszerű, néhány gyakori buktatót elkerül. Helytelen válasz esetén az összes helyes megoldást felsorolja, s ezek bármelyikét el is fogadja - nem csak a véletlenül kiválasztott szópár magyar felét.

Nem védi ki viszont az inputban azt a lehetőséget, hogy a válasz helyett egy változót (x,y,z stb.) beírva behelyettesítéssel teljesüljön az a_m reláció, azaz helyesnek fogadja el a program a feleletet. A változók inputból való kitiltása ugyan egyszerű, viszont feltételezhető, hogy a saját tanulmányainkat szolgáló programot csak nem akarjuk becsapni.

A program továbbfejlesztése

Felmerülhet az az igény, hogy ne csak angol szavak fordítását gyakoroltathassuk, hanem fordítva, magyar szavak angol megfelelőit és más nyelvű szavakat is ki lehessen kérdezni.

Azt szeretnénk elérni, hogy a tesztet tetszőleges szótárra lehessen alkalmazni, beleértve a közvetítő nyelven alapulókat is.

A szótárreláció nevét a teszt1 programban változó argumentumként használjuk.

&.add(X teszt1 if X szószáma Y and 0 LESS Y and RND and X vizsgálja Y)

A teszt1 indítása - ha az összes reláció átírása megtörtént - pl. teszt1 a_m, vagyis egyszerűen a teszt1 után be kell írni a használni kívánt szótár nevét.

Ahhoz, hogy működjön a teszt1 reláció, el kell készíteni a kétargumentumos szószáma és vizsgálja relációkat.

&.add(X szószáma Y if Z isall (x : ((X x y) ?) and Z számossága Y)

Ez lényegében csak az isall SIMPLE reláció argumentumaiban különbözik a szószám relációtól. Itt két alapvető micro-PROLOG jellegzetességet is tanulmányozhatunk.

Az egyik a ? reláció. A ? egyargumentumú, argumentuma pedig a micro-PROLOG standard szintakszisának megfelelő formájú feltételek listája. A standard szintakszisban a relációnév áll elől, s azt követik az argumentumok. Pl.:

SIMPLE	standard
x a _m y	(a _m x y)

A ? reláció teljesül, ha az argumentumában szereplő feltételek igazak. A ? a SIMPLE is relációjának megfelelője. Tulajdonképpen erre a relációra épül az egész micro-PROLOG felügyelőprogram.

A másik micro-PROLOG jellegzetesség a metaváltozók használatának lehetősége. Ez azt jelenti, hogy változó állhat relációnév helyén is, sőt egész relációt is helyettesíthet. A fenti isall SIMPLE relációban pl. az X helyére futás közben a megfelelő szótár reláció neve kerül:

Z isall (x : ((X x y) ?))

azt jelenti, hogy Z azon x elemek listája lesz, amelyekre az (X x y) reláció teljesül. Ha X az a_m reláció, akkor az (a_m x y); ha X az m_a, akkor az (m_a x y). (Még egyszer kiemelném, hogy itt (a ? miatt) standard szintakszist kell használni a SIMPLE-ben használt x a_m y vagy az x m_a y stb. helyett!)

A számossága reláción nem kell változtatnunk, az pont ugyanúgy használható itt is mint korábban.

Nézzük meg, mit kell a vizsgán változtatnunk.

&.add(X vizsgálja Y if Z RND and SUM (Z 1 x) and (X y z) cl x and X kérdés y and X vizsgálja Y)

A lényeges változtatás az x-edik reláció megkeresésében van, mivel már nem alkalmazhatjuk a rendszer CL relációját, hiszen az csak a szótárak kapcsolatait leíró relációkat találja meg, nem pedig az egymással áttételes kapcsolatokon keresztül relációban levő szavakat.

A kérdés reláció mindössze a szótárt meghatározó argumentummal bővült.

A cl relációval tetszőleges feltételeknek eleget tevő objektumok valahányadikát akarjuk megkeresni. Az inicializálás segítségével felvesszünk egy szám relációt, amely a számhoz a nulla értéket rendeli, majd a cl1 relációban addig növeljük a szám reláció argumentumának értékét, míg csak az előírt sorszámu megoldást meg nem találjuk az X metaváltozóval jelzett relációban.

&.add(X cl Y if inicializálás and X cl1 Y)

&.add(inicializálás if szám KILL and ((szám 0)) ADDCL)

&.add(X cl1 Y if (X) ? and ((szám Z)) DELCL and SUM (Z 1 x) and ((szám x)) ADDCL and Y EQ x)

E relációk illusztrálják a PROLOG egyik gyakran nem teljesen megértett tulajdonságát, hogy a változók nem a hagyományos nyelvek logikája szerint használandók. A PROLOG-ban a változó egy objektum, amely a relációk kiértékelése során olyan értékkel helyettesíthető be - ideiglenesen - amelyre a reláció igaz lesz. Ha a további relációk feltételeinek ez az érték már nem tesz eleget, akkor törődik, és a következő lehetséges behelyettesítés után folytatódik a relációk kiértékelése. Ez az eljárás alkotja a visszalépéses keresést. Mindezekből következően a programozó értékadással nem módosíthatja a változókat, trükkösen lehet csak egy for jellegű ciklust megírni (erre általában nincs is szükség!), a matematikai műveletek eredményét mindig egy-egy új változó értékeként lehet csak megőrizni.

Az inicializálás reláció teljesül a szám reláció törlesztésével és a (szám 0) - standard szintakszisú - relációnak az adatbázishoz fűzésével. A cl1 relációban a ? megkeresi az X metaváltozóval jelölt reláció megoldását - ha létezik - s utána a DELCL rendszer utasítással törli a szám relációt, majd ezt eggyel megnövelt argumentummal újra létrehozza (ADDCL), végül megvizsgálja, hogy ez az érték megegyezik-e a kereséshez megadott sorszámmal. Ha igen, akkor a reláció vizsgálata véget ér. Ha nem, akkor a rendszer visszalép, törli az eddigi X-et, s a ? a következő lehetséges megoldást állítja elő. (Ha a megadott sorszám 1-nél kisebb vagy a megoldások számánál nagyobb lenne, akkor a reláció hamissá válna; esetünkben erre nem kerülhet sor a sorszám e korlátok figyelembevételével való generálásából fakadóan.)

Figyeljünk fel arra, hogy a metaváltozók alkalmazhatósága mekkora rugalmasságot biztosít. Az X változó a cl (ill. a cl1)

reláció kiértékelésének kezdetén - ha pl. francia-angol tesztet futtatunk - (f_a Y Z) értékű, s ha a véletlen kegyelméből épp az első, ezt a relációt kielégítő szópárt akarja feladni a program, akkor a reláció teljesül, s az X változó értéke (f_a un one) lesz. Vagyis a változók további változókat tartalmazó kifejezéseket is felvehetnek értékül.

A kérdés relációt alig kell megváltoztatni:

```
&.add(X kérdés Y if P(Y = ) and Z R and értékelés (X Y Z))
```

A szótárra vonatkozó argumentummal bővült saját maga és az értékelés reláció is.

```
&.add(értékelés (X Y Z) if ((X Y Z)) ? and /)
&.add(értékelés (X Y Z) if PP (Nem jó ! A helyes megoldás :) and X
válasz Y)
```

A dupla kiértékelés elkerülhetőségét is láthatjuk ebben a relációban. Az eredeti program mindkét kijelentésében szerepelt az X a_m Y (a másodikban tagadva); a két lehetőség szétválasztása az ún. levágással (/) is megoldható. Ez a reláció mindig teljesül, viszont megakadályozza a további megoldások keresését. Ha tehát az értékelés reláció első kijelentése igaznak bizonyul, akkor már nem kerül sor a második kijelentés megvizsgálására még akkor sem, ha a későbbiek során visszalépés válna szükségessé. (Az első kijelentésben a ? argumentuma standard szintakszisú metaváltozós kifejezés; a kiértékelés során pl. (m_a egy one) alakot vehet fel.)

A 'válasza' reláció is természetes módon bővült kétargumentumossá.

```
&.add(X válasz Y if ((X Y Z)) ? and " " P and Z P and FAIL)
&.add(X válasz Y if PP)
```

A szerkezete azonos az előző változatéval, csupán a megoldások felsorolását metaváltozós kifejezés - ((X Y Z)) ? - segítségével keresi meg.

Töröljük ki a felesleges relációkat, és nézzük meg a program egészét.

```
&.list all
X teszt1 if
  X száma Y and
  0 LESS Y and
  RND and
  X vizsgálja Y
X száma Y if
  Z isall (x: ((Xxy)) ?) and
  Z számossága Y
X vizsgálja Y if
  Z RND and
  SUM (Z 1 x) and
  (Xyz) cl x and
  X kérdés y and
  X vizsgálja Y
X cl Y if
  inicializálás and
  X cl1 Y
inicializálás if
  szám KILL and
  ((szám 0)) ADDCL
X cl1 Y
```

```
if (X) ? and
((szám Z)) DELCL and
SUM (Z 1 x) and
((szám x)) ADDCL and
Y EQ x
```

```
X kérdés Y if
  P (Y = ) and
  Z R and értékelés (X Y Z)
értékelés (X Y Z) if
  ((X Y Z)) ? and /
értékelés (X Y Z) if
  PP (Nem jó ! A helyes megoldás :)
  and X válasz Y
X válasz Y if
  ((X Y Z)) ? and
  P and
  Z P and
  FAIL
X válasz Y if
  PP
```

Most már tetszőleges szótáreláció alapján tesztelhetjük mind a magunk, mind mások tudását.

```
&.teszt1 f_a
trois = .three
un = .egy
Nem jó ! A helyes válasz : one a
deux = .two
```

stb.

A fenti program elkészítése már bizonyos jártasságot igényel, különösen a PROLOG filozófiájában, viszont meg is mutatja tömörségét. Kezdeknek inkább egyszerűbb feladatokat megoldó programok írását javasoljuk. A PROLOG lehetővé teszi, hogy mindenki a saját szempontjából fontos kérdéseket készítse el relációként, ezáltal igényei szerint alakíthatja a rendszert.

Írjunk meg egy olyan programot, amelyik egy nyelv szavait kérdésünkre lefordítja egy másik nyelvre! Ez nagyon hasznos lehet, ha a szótárt már feltöltöttük, és idegen nyelvű szöveget olvasunk. A Spectrum memóriája már elegendő pl. egy számítástechnikai szakszótár kialakításához.

```
&.add(X fordít if Y R and X válasz Y and X fordít)
```

Próbáljuk ki:

```
&.fordít a_m
.one
.egy
.two
.kettő
.shadow

.three
.három

stb.
```

A végtelen ciklust a BREAK (Symbol Shift + Space) szakítja meg. Ha valamit nem tud lefordítani, akkor semmit sem ír ki és sort emel. A 'válasz' reláció univerzalizálásának köszönhetően a 'fordít' is tetszőleges szótár alapján dolgozhat.

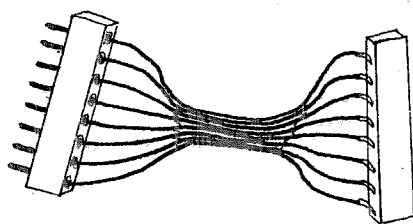
Star Raiders II.

A SpV 5. részében már közöltünk egy módszert a STAR RAIDERS II. c. játék örököltetésére. Most egy másik file-térképpel elterjedt (BASIC/31397/3987/1968) MULTIFACE-szel megtört verzióhoz ismertetjük a bevitt:

Töltsük be a BASIC részt, majd BREAK, és írjuk be a következőket: POKE 23838,201: RANDOMIZE USR 23760: POKE 37806,24: POKE 37807,250: RANDOMIZE USR 24833 (ENTER)

Indítsuk tovább a magnetofont, betöltés után örököltünk lesz.

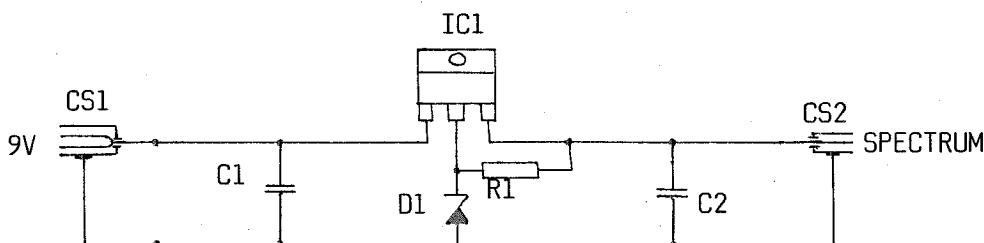
1. A fólia megóvása

Gyakori és kellemetlen hiba a billentyűzetfólia törése, szakadása. Ha szerencsénk van, s a kábelrész úgy törik el, hogy marad legalább egy centiméter ép rész, úgy az ábra szerinti megoldást alkalmazhatjuk. Szükségünk lesz 2 db. IC foglalatra, legalább 10 cm hosszú műanyagbevonatú szalagkábelre és egy kis ügyességre is a forrasztás miatt. A rajzon látható módon forrasztjuk a kábel egyik végére az IC foglalatot, másikkra pedig a kiforrasztott kábel-csatlakozót. Ez utóbbinak a helyére egy másik IC foglalatot célszerű forrasztani. A kábel-csatlakozót illesszük rá a kábel-csonkra, majd nyomjuk össze a két IC foglalatot is. Ha lehet, minél alacsonyabb IC foglalatot szerezzünk be, hogy a gép műanyag dobozát minden probléma nélkül össze tudjuk csavarozni!

2. Melegedésgátló

Sokunk problémája, hogy a hálózati feszültség szintje, esetleg gépünk adottsága miatt magas fokú a melegedés (ez sok esetben több kondenzátor idő előtti kiszáradását is eredményezheti). Ha az itt látható áramkört a Spectrum és a hálózati transzformátor közé illesztjük, úgy a melegedést elkerülhetjük.

Alkatrészszükséglet:

IC1: μ A 7805 stabilizátor
D1 dióda: ZF9 zener
R1 ellenállás

Kondenzátorok:
C1: 150 n típus (3,5V)
C2: 330 ns: 2K
CS1-CS2: hálózati tápforrás dugó/aljzat - O 2.1 mm

3. Módosítás a hanggenerátor áramkörében

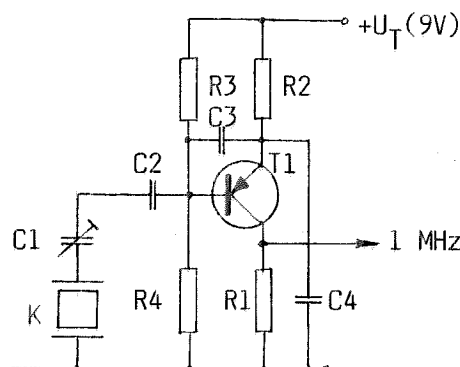
Azok között, akik megvették a 'Sinclair Spectrum Játék és Program' c. könyvsorozat 5. kötetét, bizonyára sokan akadtak, akikben szándék ébredt az ott közölt hanggenerátor megépítésére. Nos az IC beszerzésében változtatlanul nem tudunk segítséget nyújtani (válaszképpen minden - ezzel a témával foglalkozó - levélíró számára), tudomásunk szerint jelenlegi Münchener ára: 37,- DM.

Tekintettel az IC magas árára, több változtatással enyhíthetjük kiadásainkat. Pl. a potméterek helyett a régebbi TV-knél, a csatornaváltókban használt 100K-s trimmereket is felhasználhatjuk.

Az órajelet a belső órajele osztása helyett egy tranzistoros kvarc-oszcillátorral is megvalósíthatjuk. Ez valószínű olcsóbb, mint a több IC segítségével kivitelezett megoldás.

Alkatrészszükséglet:

T1 tranzistor: BC 212
K kvarckristály: 1 MHz
Kondenzátorok:
C1: 5-30p trimmer
C2: 100p
C3 és C4: 470p
Ellenállások:
R1: 470R
R2: 1,5K
R3: 20K
R4: 33K

Parabola

A program file-térképe: LOADER (241), 6916, 20000, 20536, 1704. Töltsük be a LOADER-t MERGE"" segítségével. Az örökölethez írjuk be a következőket:

```
20 FOR i=23834 TO 23843: READ a: POKE i,a: NEXT i
```

```
30 CLEAR 24999: RANDOMIZE USR 23760
```

```
40 DATA 175,50,159,149,61,55,229,195,86,5
```

Futtassuk a programot (RUN) és indítsuk el a magnót.

A memória kezelése

A hozzánk érkező levelekben nagyon sokan neheztelnek amiatt, hogy még ezidáig behatódobban nem foglalkoztunk a 128K memória lapozás módszerével, a teljes memória kihasználása érdekében.

A SpV 7.részében már ismertettük a memóriaszeletek elhelyezkedését, itt kitértünk arra is, hogy melyik port-címmel lehetséges a lapozás végrehajtása, ám úgy tűnik fontos, hogy a módszert néhány mintapélá segítségével is illusztráljuk.

Az első félreértést az okozhatta, hogy összekeverhetők a RAM szeletek, a jelölési azorosságok miatt. Nos a felső memóriaterülethez (49152-65535 - C000h-FFFFh) a létező 8 db. RAM szelet mindegyike (RAM0-RAM7) hozzárendelhető, de azt tudnunk kell, hogy a RAM5, mindig a 16384-32767 (4000h-7FFFh) a RAM2 pedig mindig a 32768-49151 (8000h-BFFFh) területhez lesz rendelve, függetlenül attól, hogy azt esetleg fent is kijelöljük. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy pl. ha a felső memóriaterülethez (49152-65535 - C000h-FFFFh) a RAM2 szeletet rendeljük hozzá, úgy egyidőben két azonos 16K szelet lesz jelen a memóriában.

A lapozásra a 32765-ös port címet tudjuk felhasználni, a port egyes adat biteinek értelmezését már megismerhettük a SpV 7. részében. A gyakorlatban mind BASIC, mind gépi kódú oldalról elvégezhető a lapozás.

Kapcsoljuk be a gépet, majd válasszuk ki a '128K BASIC' módot. A port D4-es bite választja ki, hogy melyik ROM 'éljen', 0 esetén a 128K szerkesztő ROM, míg 1 esetén a hagyományos BASIC-kulcsszó ROM kerül kiválasztásra. Írjuk tehát először is be: out 32765,16 (ENTER). Látszólag semmi nem történt. Ez annak az oka, hogy ha nem változtatunk a RAM-ok felépítésén, úgy ez még nem elegendő a ROM kiválasztásához. Azt is tudjuk, hogy a D5-ös bit a 48K üzemmód kapcsoló, ez könnyen megjegyezhető, ugyanis a D3 (16) + D4 (32) értéket összegezve pontosan 48-at kapunk. Adjuk ki: out 32765,48 (ENTER), és a Copyright felirat már meg is jelenik, 48K-s módban vagyunk.

RESET-eljük a gépet, majd a '128K BASIC' kiválasztása után adjuk ki: out 32765,17 (ENTER). Látszólag ismét a 48K rendszerbe kerültünk, pedig nagy tévedés, mert a Copyright megjelenése ezt még nem támasztja alá. A RAM1-et választottuk ki, a D0 1-be állításával, s mivel a D4 bit is 1 értékű volt, átkerültünk a másik ROM-ba, de megmaradt a 128K rendszer is (akik MULTIFACE 128-cal rendelkeznek, azok erről könnyen meggyőződhetnek, ugyanis a varázsgomb megnyomásakor egyidőben jelenik meg a főmenüben az (e)xit, és a (c)hange is). Írjunk be az érdekes memóriaszeletbe egy értéket: POKE 49152,200 (ENTER), majd válsunk át pl. a RAM3-ba: OUT 32765,19 (ENTER). Nézzük meg, milyen értéket találunk a 49152-es címen: PRINT PEEK 49152, az eredmény természetesen zérus lesz. Válsunk vissza RAM1-be: OUT 32765,17 (ENTER) és ismét nézzük meg a cím tartalmát: PRINT PEEK 49152 (ENTER). Lám a 200-as kód még mindig ott van, valóban rendelkezésünkre áll a teljes memória. Ha most viszont csak a másik ROM-szeletbe kapcsolunk vissza (RAM1-et megtartva): OUT 32765,1, majd a keresett értéket lekérdezve: print peek 49152, sajnos azt tapasztaljuk, hogy a 200 már nincs ott, vagyis az egyik ROM-szeletből a másikba való átkapcsolás - abban az esetben, ha visszatérünk az operációs rendszerhez -, a RAM

területek törölését is maga után vonja.

A D3 bittel nem foglalkoztunk még. Ez lehetővé teszi, hogy a képernyő-memóriát áthelyezzük a RAM7 szeletre. Tekintsük meg ennek a hasznát is egy kis példa bemutatásán keresztül:

RESET, majd válasszuk ki a '128K BASIC' módot, válasszuk ki a RAM7 szeletet: out 32765,23 (ENTER), átlépve a BASIC ROM-ba. Egyszerűen, BASIC-ből írjunk egy programot, amely felrajzol három kört, és két vonalat a képernyőre, majd ezt a 'bonyolult ábrát áthelyezi a RAM7 szeletre. Itt megjegyeznénk, hogy RAM7-tel azonosítjuk a második képernyő memóriát is.

```
5 BORDER 7: PAPER 7: INK 0: CLS
10 PLOT 0,50: DRAW 255,0
20 PLOT 0,52: DRAW 255,0
30 CIRCLE 50,72,20
40 CIRCLE 90,72,20
50 CIRCLE 130,72,20
60 FOR I = 16384 TO 23295: POKE I + 32768, PEEK I: NEXT I
```

Most válsunk át a másik képernyőre: OUT 32765,31 (ENTER), aminek eredményeképpen egy nagy sötétség tárul elénk (ezt kapjuk a MULTIFACE (c)hange parancs aktivizálása esetén is alapállapotban).

'Látatlanban' válsunk vissza: OUT 32765,23 (ENTER), ismét itt a lista, és futassuk a BASIC programot: RUN (ENTER).

A futás ideje majdnem másfél perc, ennyi időre van szüksége a BASIC-nek, hogy befejezze az átpakolást. Akinek ez lassú, az lappozzon hátrébb a 'gépi kódú tanfolyamhoz', az ott ismertett blokk-kezelő utasítások segítségével a művelet a másodperc tört része alatt elvégezhető.

Ha most visszaváltunk a második képernyőre: OUT 32765,31 (ENTER), a képünk itt is megtalálható. Ismét 'látatlanban' válsunk vissza: OUT 32765,23 (ENTER), majd végezzünk el egy egyszerű trükköt.

Töröljük ki a 60-as sort, a 30., 40., és 50. sort pedig módosítsuk:

```
30 CIRCLE 70,72,20
40 CIRCLE 110,72,20
50 CIRCLE 150,72,20
```

Ezen túl írjuk a programhoz a következő sorokat:

```
60 OUT 32765,31
70 OUT 32765,23
80 GO TO 60
```

Ha futtatjuk, azt tapasztaljuk, hogy a két képernyő váltogatásával animációs hatást érhetünk el.

Egy dolog maradt még hátra, a lapozás gépi kódú utasításainak ismertetése. A RAM7 kiválasztása gépi kódú oldalról a következőképpen lehetséges:

30000	01	FD	7F	1,253,127	LD	BC,32765
30003	3E	17		62,23	LD	A,23
30005	ED	79		237,121	OUT	(C),A
30007	C9			201	RET	

Ezt a sémát már tetszés szerint beépíthetjük saját gépi kódú programjainkba.

Deviants

A SpV 11. részében már ismertettük a játékban megoldható sérthetlenség beviteli módját. Most az egyes teleport kódokat ismertetjük:

1. CERBURUS, 2. GUZZLOID, 3. ELECTRIX, 4. AURIGIUS, 5. EXCELSOR, 6. XANTHIUS, 7. CYBERNIA, 8. ZACARONT, 9. TROLLDOR, 10. DENIZIENT, 11. DIZZIDIUS, 12. ASIMONUS, 13. VESTRONA, 14. JABBADOR, 15. DEVIANTS

TASWORD-H / Seikosha GP-50

Bizonyára vannak egy páran, akiknek a Spectrum mellé valamilyen 32 karakteres nyomtatójuk van (ZX Printer, stb.)

Bár ezek a nyomtatók főleg programok listázására, kisebb rajzok, táblázatok nyomtatására készültek, tulajdonosaik biztos próbálták már Tasword-dal szerkesztett szöveg kinyomtatására is használni ezeket. Ennek első próbálkozására általában egy 64 karakteres, nagyítóval is allg olvasható szöveg szokott lenni az eredménye.

A betűk olvashatóságán javíthat valamit, ha az apróbetűs karakterkészletet átírjuk szögletesebb formára:

Bizonyára vannak egy páran, akiknek Spectrumuk mellé valamilyen 32 karakteres nyomtatójuk van. / ZX Printer, stb. /
Bár ezek a nyomtatók főleg programlistázásra, kisebb rajzok, táblázatok nyomtatására készültek, tulajdonosaik biztos próbálták már Tasword-dal szerkesztett szöveg kinyomtatására is használni őket.

Találtunk viszont egy olyan megoldást, amely olvashatóbb szöveget produkál, igaz, hogy csak soronként 32 karakterrel. Ezt szeretnénk most ismertetni.

A dolog a következőképpen kezdődött: véletlenül jöttünk rá arra – a mások által már lehet, hogy közismert dologra –, hogy „ablak” (EXTEND C)

üzemmódban nyomtatva a papíron a ROM karakterek jelennek meg, és csak a szöveg bal oldala.

Ebből adódik a megoldás:

1. Csak a képernyő bal oldalára kell írni, a jobb margót 32-re állítva.
2. Nyomtatás előtt át kell váltani ablak üzemmódra.

Ezzel tulajdonképpen a dolog el is lenne intézve, ha a Tasword H ékezetes karakterrel így is megjelenének. Sajnos eszük ágában sincs. 32 karakteres üzemmódban a magyar betűk helyett a ROM-beli megfelelőjük jelenik meg. (á helyett &, é helyett ', stb.)

A „Spectrum játék és program” c. könyvsorozat IV. kötetében (LSI ATSz. 1987) is hivatkoztunk rá, hogy van 16 széles karakter is, amit a Tasword íról a RAM-ban helyeztek el. Ezek a „komolyabb nyomtatókat vezérlő grafikus karakterek”, számuk 16 darab.

Sajnos ezek a karakterek a ZX printert nem vezérlik, hanem megjelennek a nyomtatott szövegben úgy 64, mint 32 karakteres üzemmódban, vagyis, ha ezeket a karaktereket átdefiniáljuk ékezetes betűkké, jó esélyünk van arra, hogy célhoz érünk.

A nyomtató-vezérlő karakterek a Tasword-ben a dec. 60928-61055 címek között helyezkednek el a következő sorrendben:

8,1,2,3,4,5,6,7 *7,*6,*5,*4,*3,*2,*1, ahol a '*' jel az inverz (Shift-elt) karaktert jelenti:

60928 255 11111111 XXXXXXXX	60936 15 00001111 XXXX	60944 240 11110000 XXXX
60929 129 10000001 X X	60937 15 00001111 XXXX	60945 240 11110000 XXXX
60930 129 10000001 X X	60938 15 00001111 XXXX	60946 240 11110000 XXXX
60931 129 10000001 X X	60939 15 00001111 XXXX	60947 240 11110000 XXXX
60932 129 10000001 X X	60940 0 00000000	60948 0 00000000
60933 129 10000001 X X	60941 0 00000000	60949 0 00000000
60934 129 10000001 X X	60942 0 00000000	60950 0 00000000
60935 255 11111111 XXXXXXXX	60943 0 00000000	60951 0 00000000
60952 255 11111111 XXXXXXXX	60960 0 00000000	60968 15 00001111 XXXX
60953 255 11111111 XXXXXXXX	60961 0 00000000	60969 15 00001111 XXXX
60954 255 11111111 XXXXXXXX	60962 0 00000000	60970 15 00001111 XXXX
60955 255 11111111 XXXXXXXX	60963 0 00000000	60971 15 00001111 XXXX
60956 0 00000000	60964 15 00001111 XXXX	60972 15 00001111 XXXX
60957 0 00000000	60965 15 00001111 XXXX	60973 15 00001111 XXXX
60958 0 00000000	60966 15 00001111 XXXX	60974 15 00001111 XXXX
60959 0 00000000	60967 15 00001111 XXXX	60975 15 00001111 XXXX
60976 240 11110000 XXXX	60984 255 11111111 XXXXXXXX	60992 0 00000000
60977 240 11110000 XXXX	60985 255 11111111 XXXXXXXX	60993 0 00000000
60978 240 11110000 XXXX	60986 255 11111111 XXXXXXXX	60994 0 00000000
60979 240 11110000 XXXX	60987 255 11111111 XXXXXXXX	60995 0 00000000
60980 15 00001111 XXXX	60988 15 00001111 XXXX	60996 240 11110000 XXXX
60981 15 00001111 XXXX	60989 15 00001111 XXXX	60997 240 11110000 XXXX
60982 15 00001111 XXXX	60990 15 00001111 XXXX	60998 240 11110000 XXXX
60983 15 00001111 XXXX	60991 15 00001111 XXXX	60999 240 11110000 XXXX
61000 15 00001111 XXXX	61008 240 11110000 XXXX	61016 255 11111111 XXXXXXXX
61001 15 00001111 XXXX	61009 240 11110000 XXXX	61017 255 11111111 XXXXXXXX
61002 15 00001111 XXXX	61010 240 11110000 XXXX	61018 255 11111111 XXXXXXXX
61003 15 00001111 XXXX	61011 240 11110000 XXXX	61019 255 11111111 XXXXXXXX
61004 240 11110000 XXXX	61012 240 11110000 XXXX	61020 240 11110000 XXXX
61005 240 11110000 XXXX	61013 240 11110000 XXXX	61021 240 11110000 XXXX
61006 240 11110000 XXXX	61014 240 11110000 XXXX	61022 240 11110000 XXXX
61007 240 11110000 XXXX	61015 240 11110000 XXXX	61023 240 11110000 XXXX

61024	0	00000000		61032	15	00001111	XXXX
61025	0	00000000		61033	15	00001111	XXXX
61026	0	00000000		61034	15	00001111	XXXX
61027	0	00000000		61035	15	00001111	XXXX
61028	255	11111111	XXXXXXXX	61036	255	11111111	XXXXXXXX
61029	255	11111111	XXXXXXXX	61037	255	11111111	XXXXXXXX
61030	255	11111111	XXXXXXXX	61038	255	11111111	XXXXXXXX
61031	255	11111111	XXXXXXXX	61039	255	11111111	XXXXXXXX
61040	240	11110000	XXXX	61048	255	11111111	XXXXXXXX
61041	240	11110000	XXXX	61049	255	11111111	XXXXXXXX
61042	240	11110000	XXXX	61050	255	11111111	XXXXXXXX
61043	240	11110000	XXXX	61051	255	11111111	XXXXXXXX
61044	255	11111111	XXXXXXXX	61052	255	11111111	XXXXXXXX
61045	255	11111111	XXXXXXXX	61053	255	11111111	XXXXXXXX
61046	255	11111111	XXXXXXXX	61054	255	11111111	XXXXXXXX
61047	255	11111111	XXXXXXXX	61055	255	11111111	XXXXXXXX

A karaktereket a következő lista szerint átdefiniálhatjuk:

60928	255	11111111	XXXXXXXX	60936	4	00000100	X	60944	4	00000100	X
60929	129	10000001	X	60937	8	00001000	X	60945	8	00001000	X
60930	129	10000001	X	60938	56	00111000	XXX	60946	56	00111000	XXX
60931	129	10000001	X	60939	4	000000100	X	60947	68	01000100	X
60932	129	10000001	X	60940	60	00111100	XXXX	60948	120	01111000	XXXX
60933	129	10000001	X	60941	68	01000100	X	60949	64	01000000	X
60934	129	10000001	X	60942	60	00111100	XXXX	60950	60	00111100	XXXX
60935	255	11111111	XXXXXXXX	60943	0	00000000		60951	0	00000000	
60952	8	00001000	X	60960	4	00000100	X	60968	40	00101000	X
60953	16	00010000	X	60961	8	00001000	X	60969	0	00000000	
60954	0	00000000		60962	56	00111000	XXX	60970	56	00111000	XXX
60955	48	00110000	XX	60963	68	01000100	X	60971	68	01000100	X
60956	16	00010000	X	60964	68	01000100	X	60972	68	01000100	X
60957	16	00010000	X	60965	68	01000100	X	60973	68	01000100	X
60958	56	00111000	XXX	60966	56	00111000	XXX	60974	56	00111000	XXX
60959	0	00000000		60967	0	00000000		60975	0	00000000	
60976	8	00001000	X	60984	36	00100100	X	60992	36	00100100	X
60977	16	00010000	X	60985	0	00000000		60993	0	00000000	
60978	68	01000100	X	60986	68	01000100	X	60994	66	01000010	X
60979	68	01000100	X	60987	68	01000100	X	60995	66	01000010	X
60980	68	01000100	X	60988	68	01000100	X	60996	66	01000010	X
60981	68	01000100	X	60989	68	01000100	X	60997	66	01000010	X
60982	56	00111000	XXX	60990	56	00111000	XXX	60998	60	00111100	XXXX
60983	0	00000000		60991	0	00000000		60999	0	00000000	
61000	4	00000100	X	61008	36	00100100	X	61016	4	00000100	X
61001	8	00001000	X	61009	0	00000000		61017	8	00001000	X
61002	66	01000010	X	61010	60	00111100	XXXX	61018	60	00111100	XXXX
61003	66	01000010	X	61011	66	01000010	X	61019	66	01000010	X
61004	66	01000010	X	61012	66	01000010	X	61020	66	01000010	X
61005	66	01000010	X	61013	66	01000010	X	61021	66	01000010	X
61006	60	00111100	XXXX	61014	60	00111100	XXXX	61022	60	00111100	XXXX
61007	0	00000000		61015	0	00000000		61023	0	00000000	

61024	0	00000000		61032	4	00000100	X
61025	0	00000000		61033	8	00001000	X
61026	0	00000000		61034	126	01111110	XXXXXX
61027	0	00000000		61035	64	01000000	X
61028	255	11111111	XXXXXXXX	61036	126	01111110	XXXXXX
61029	255	11111111	XXXXXXXX	61037	64	01000000	X
61030	255	11111111	XXXXXXXX	61038	126	01111110	XXXXXX
61031	255	11111111	XXXXXXXX	61039	0	00000000	
61040	4	00000100	X	61048	255	11111111	XXXXXXXX
61041	8	00001000	X	61049	255	11111111	XXXXXXXX
61042	60	00111100	XXXX	61050	255	11111111	XXXXXXXX
61043	66	01000010	X	61051	255	11111111	XXXXXXXX
61044	126	01111110	XXXXXX	61052	255	11111111	XXXXXXXX
61045	66	01000010	X	61053	255	11111111	XXXXXXXX
61046	66	01000010	X	61054	255	11111111	XXXXXXXX
61047	0	00000000		61055	255	11111111	XXXXXXXX

Mivel a Tasword használata 64 karakteres üzemmódban a legkényelmesebb, és hogy ne végezzünk fél munkát, írjuk át a keskeny grafikus karaktereket is a következő bit-térkép segítségével:

61952	15	00001111	XXXX	61960	1	00000001	X	61968	1	00000001	X
61953	9	00001001	X	61961	2	00000010	X	61969	2	00000010	X
61954	9	00001001	X	61962	7	00000111	XXX	61970	7	00000111	XXX
61955	9	00001001	X	61963	1	00000001	X	61971	5	00000101	X
61956	9	00001001	X	61964	7	00000111	XXX	61972	7	00000111	XXX
61957	9	00001001	X	61965	5	00000101	X	61973	4	00000100	X
61958	9	00001001	X	61966	7	00000111	XXX	61974	7	00000111	XXX
61959	15	00001111	XXXX	61967	0	00000000		61975	0	00000000	

61976	1	00000001	X	61984	1	00000001	X	61992	5	00000101	X X
61977	2	00000010	X	61985	2	00000010	X	61993	2	00000010	X
61978	0	00000000		61986	5	00000101	X X	61994	5	00000101	X X
61979	6	00000110	XX	61987	5	00000101	X X	61995	5	00000101	X X
61980	2	00000010	X	61988	5	00000101	X X	61996	5	00000101	X X
61981	2	00000010	X	61989	5	00000101	X X	61997	5	00000101	X X
61982	7	00000111	XXX	61990	2	00000010	X	61998	2	00000010	X
61983	0	00000000		61991	0	00000000		61999	0	00000000	
62000	1	00000001	X	62008	0	00000000		62016	5	00000101	X X
62001	2	00000010	X	62009	5	00000101	X X	62017	0	00000000	
62002	0	00000000		62010	0	00000000		62018	5	00000101	X X
62003	5	00000101	X X	62011	5	00000101	X X	62019	5	00000101	X X
62004	5	00000101	X X	62012	5	00000101	X X	62020	5	00000101	X X
62005	5	00000101	X X	62013	5	00000101	X X	62021	5	00000101	X X
62006	7	00000111	XXX	62014	7	00000111	XXX	62022	7	00000111	XXX
62007	0	00000000		62015	0	00000000		62023	0	00000000	
62024	2	00000010	X	62032	5	00000101	X X	62040	1	00000001	X
62025	0	00000000		62033	0	00000000		62041	2	00000010	X
62026	5	00000101	X	62034	7	00000111	XXX	62042	7	00000111	XXXX
62027	5	00000101	X	62035	5	00000101	X X	62043	5	00000101	X XX
62028	5	00000101	X	62036	5	00000101	X X	62044	5	00000101	X XX
62029	5	00000101	X	62037	5	00000101	X X	62045	5	00000101	X XX
62030	7	00000111	XX	62038	7	00000111	XXX	62046	7	00000111	XXXX
62031	0	00000000		62039	0	00000000		62047	0	00000000	
	62048	0	00000000		62056	2	00000010	X			
	62049	0	00000000		62057	7	00000111	XXX			
	62050	0	00000000		62058	4	00000100	X			
	62051	0	00000000		62059	6	00000110	XX			
	62052	15	00001111	XXXX	62060	4	00000100	X			
	62053	15	00001111	XXXX	62061	4	00000100	X			
	62054	15	00001111	XXXX	62062	7	00000111	XXX			
	62055	15	00001111	XXXX	62063	0	00000000				
	62064	2	00000010	X	62072	15	00001111	XXXX			
	62065	7	00000111	XXX	62073	15	00001111	XXXX			
	62066	5	00000101	X X	62074	15	00001111	XXXX			
	62067	5	00000101	X X	62075	15	00001111	XXXX			
	62068	7	00000111	XXX	62076	15	00001111	XXXX			
	62069	5	00000101	X X	62077	15	00001111	XXXX			
	62070	5	00000101	X X	62078	15	00001111	XXXX			
	62071	0	00000000		62079	15	00001111	XXXX			

Ezzel a Tasword átalakítását be is fejeztük.

Az átalakított Tasword

Az így átalakított programon az ékezetes betűk grafikus üzemmódban érhetők el a következő kiosztás-ban:

1-á 2-é 3-í 4-ó 5-ö 6-ú 7-ü

CAPS SHIFT-tel

1-A 2-É 3-Í 4-Ó 5-Ö 6-Ú 7-Ü

Ez nem jelenti azt, hogy ha ékezetes betűre van szükségünk, akkor állandóan változtatni kell a grafikus és normál üzemmód között. Szövegírás közben a Tasword nyugodtan maradhat állandó grafikus üzemben, így a magyar kisbetűk 'Shift' nélkül bármikor elérhetők. Visszaváltani csak akkor kell, ha számokat akarunk írni, vagy valamilyen szerkesztési funkciót akarunk igénybe venni, pl.: kurzorilyak, CAPS LOCK, TRUE- INV. VIDEO, EDIT (mankó), tehát azok a funkciók, amelyek valamely számbillentyű lenyomására aktivizálódnak. Van még egy előnyünk az új változattal: 16 szabad helyünk van, így több ékezetes betűt definiálhatunk, mint amennyi az alap Tasword H-ban van. Ezek a következők: í ó ú Ö Ü.

A Spectrum 8x8 képpont méretű betű-mátrixa miatt nem definiálható a hosszú nagy I, a hosszú ő és ű.

Végül a hátrányokról:

Ezzel a módszerrel sajnos a Tasword-be írható szöveg hossza a felére csökken. A beírt szöveget nehezebb áttekinteni, mintha az egész képernyőre írtunk volna.

A formátum így sem A4-es, és a lapdobásról is magunknak kell valamilyen formában gondoskodni, bár ezek inkább már a nyomtató hibái.

Mindenesetre ez is egy lehetőség, ami nem jár sok munkával,

ezért érdemes kipróbálni.

A karakterek átírása:

Ez gondoljuk senkinek nem fog gondot okozni. Mi a Beta Basic 1.8 program felhasználását javasoljuk, a következő lista szerint:

```

5 LET c=21184
10 FOR n=40000 TO 41000 STEP 8
15 LET o=n: LET p=n+c
20 FOR m=1 TO 8
22 REM INPUT (p),b: POKE o,b
25 LET a$=BIN$(PEEK o)
30 LET b$="XXXXXXXX"
35 PRINT TAB 0;p;TAB 7;PEEK o;
TAB 12;a$;
40 FOR k=1 TO 8
45 IF a$(k)="0" THEN LET b$(k)
=" "
50 NEXT k
55 PRINT TAB 22;b$
60 LET o=o+1: LET p=p+1
65 NEXT m
70 PRINT
75 NEXT n

```

Miután a karakterkészletet magnóra mentettük, a 40000-es címre visszatöltöttük.

Ezzel a programmal a karakterek kinagyított képét láthatjuk, ha a 22-es sorból elhagyjuk a REM utasítást, az átdefiníálást is elvegezhettük vele.

Tudjuk, hogy elég speciális témakört választottunk most ki a 'programozástechnika' c. részhez, de az Olvasók által beküldött levelek alapján azt kellett megállapítanunk, hogy sokan rendelkeznek ilyen, vagy hasonló típusú nyomtatóval, ezért talán nem haszontalan mindaz, amit most közzétettünk.

Ground Attack

Az örökélet beviteléhez töltsük be a BASIC loader-t, majd BREAK, és állítsuk le a magnetofont. Írjuk be közvetlenül a RANDOMIZE USR 27620 utasítás elé. POKE 29063,0:..., majd ENTER, RUN (ENTER) és indítsuk tovább a magnetofont.

XII. Blokk-kezelő utasítások

A Z-80 gépi kódú utasításai között igen előkelő szerepet töltenek be ezek az utasítások. Gyakran szükségünk lehet egy meghatározott memóriaterület együttes mozgatására, esetleg egy meghatározott memóriaterületen belüli adat keresésére. Ezzel már el is árultuk, hogy valójában mire használatosak ezek az utasítások.

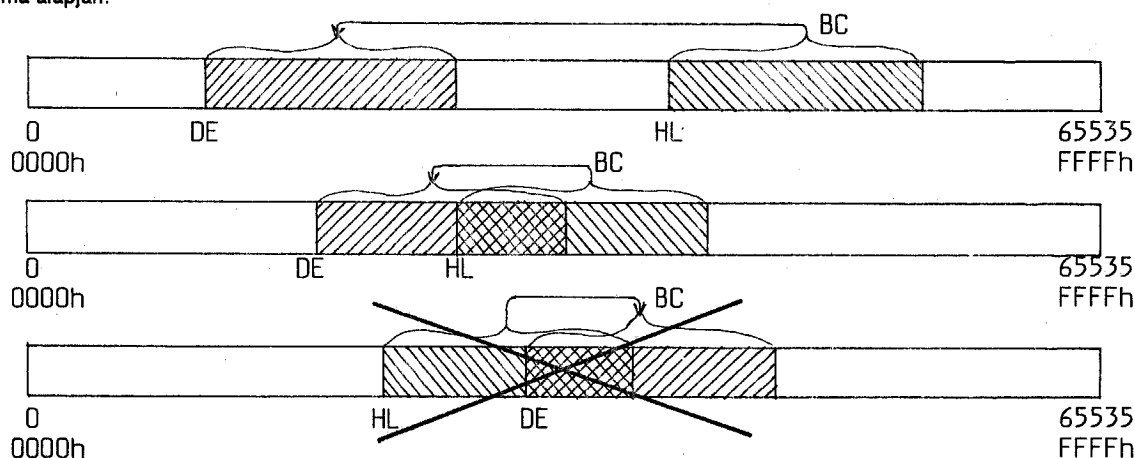
Minden blokk-kezelő utasítás működésének alapszabálya, hogy az utasítás végrehajtását megelőzően a kiválasztott memóriaterület báziscímét a 'HL' regiszterpárban, a memóriaterület nagyságát (a byte-ok számát) a 'BC' regiszterpárban kell elhelyezni. Ha adatblokkot mozgatunk, ez esetben meg kell adnunk a célhely báziscímét is, ezt a 'DE' regiszterpárban állítjuk be. Adatkeresés esetén pedig az 'A' regiszterben kell megadnunk a keresett adat kódját. Minden további kommentár nélkül tekintsük át sorban az ide tartozó 8 db. utasítást - Olvasói kérésre - mintapéldákkal és ábrákkal illusztrálva.

1. Automatikus blokk-kezelő utasítások

Az automatikus blokk-kezelő utasítások jellemzője, hogy mind a mozgatás, mind a keresés teljesen automatikus, vagyis a léptetés automatikusan végrehajtódik, minden különösebb programozói beavatkozás nélkül. Éppen ezért ezeknek az utasításoknak nincs kötött ciklusidejük, ugyanis a végrehajtási idő az áthelyezendő, vagy vizsgálandó byte-ok számától függ.

a) LDIR utasítás

Úgy ítéljük meg, hogy ezt az utasítást használjuk a leggyakrabban blokk-kezelő funkcióra. Az utasítás működését tekintsük meg néhány elvi séma alapján:

Jól láthatjuk, hogy az átmozgatandó blokk kezdőcímét a 'HL' regiszterpárban, a célhely címét a 'DE' regiszterpárban, míg az átmozgatandó byte-ok számát a 'BC' regiszterpárban kell eltárolni. Ha a két adatblokk a memóriában nem fedi át egymást, úgy semmi problémánk nincs, amennyiben átfedés van a blokkok között, úgy alapvető feltétel, hogy a 'DE' által meghatározott célhely címe alacsonyabb legyen, mint az átmozgatandó blokk báziscíme, ellenkező esetben 'utolérjük magunkat', és ez beláthatatlan következményekkel járhat.

Az utasítás:

ED B0   237,176   LDIR   ;blokk-mozgatás címnöveléssel

Mi történik valójában az LDIR utasítás kiadásakor? Az utasítás végrehajtásakor a 'HL' regiszterpár által meghatározott memóriahely tartalma a 'DE' regiszterpárban meghatározott memóriahelyre kerül, majd a 'BC' regiszterpár értéke eggyel csökken, a 'HL' és 'DE' regiszterpár értéke pedig eggyel nő. Ez a folyamat egészen addig tart, amíg a 'BC' regiszterpár értéke el nem éri a zérust. A végállapotban a 'HL' és a 'DE' regiszterpár értéke a blokkok utáni memóriahelyre mutat.

Tekintsük meg az utasítás használatát egyszerű példák bemutatásával. A blokk-mozgató rutint helyezzük el a 60000. memóriacímre kezdődően:

60000	21 00 40	33,0,64	LD	HL,16384	;felső 1/3 kezdőcíme
60003	11 00 48	17,00,72	LD	DE,18432	;középső 1/3 kezdőcíme
60006	01 00 08	1,0,8	LD	BC,2048	;blokk hossza
60009	ED B0	237,176	LDIR		;blokkmozgatás
60011	C9	201	RET		;rutin vége

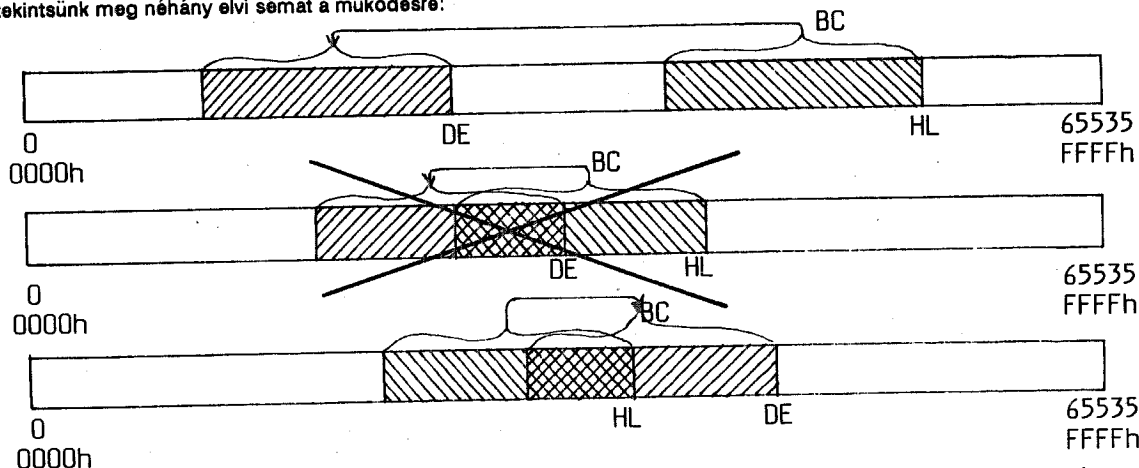
A rutinból jól látható, hogy az átmozgatandó blokk startcímének a képernyő felső 1/3 kezdőcímét adtuk meg, a célhely címe pedig a középső képernyő harmad kezdőcíme lett. Tekintettel arra, hogy a blokk hossza éppen egy képernyő-harmadnyi, ezért gyakorlatilag a képernyő felső harmadát másoljuk át a középső harmadba, természetesen az eredeti állapot is megmarad. A példa szemléltetésére rajzoljunk egy kört a felső képernyő harmadba: CIRCLE 125,150,20, majd - ha a rutin már a memóriában van -, adjuk ki: RANDOMIZE USR 60000. A kör a középső harmadba átmásolódik. Az előzőleg említett átfedési problémát is tekintsük meg jelen példánk módosításával. Az átmozgatandó byte-ok számát változtassuk meg 2048-ról 4096-ra, vagyis ez azt jelenti, hogy a képernyő felső 2/3-át akarjuk átmásolni az alsó 2/3-ra. Változtassuk tehát meg a 60006. cím tartalmát 8-ról 16-ra: POKE 60006,16, majd rajzoljunk egy - a felső 2/3-ot átfedő kört a képernyőre: CIRCLE 125,120,50. Adjuk ki ismét: RANDOMIZE USR 60000. Nos hogy keletkezett 1 körből egy utasításra három kör? Egyszerű a magyarázat, amikor a byte-számláló a második harmad elejére ért, ott már az előbb átmozgatott adatokat találta, tehát ezt pakolta át a harmadik szeletbe. Ha a művelet fordítva történik, vagyis az alsó 2/3-ot helyezzük át a felső 2/3-ba, akkor a mozgatás hibamentes lesz. Cseréljük tehát fel a HL és DE regiszterpárok tartalmát: POKE 60002,72: POKE 60005,64,

rajzoljuk fel az előző kört az alsó 2/3 mezőbe: CIRCLE 125,60,50, majd RANDOMIZE USR 60000, és a kör 1/3 mezővel feljebb lépett. Természetesen az alsó 1/3 mezőben ott marad az információ, mert mint említettük az utasítás hatására az eredeti blokk adatai nem törölődnek, csak ha a blokk-mozgató művelet átfedéses és felülírjuk ezeket.

Több játékprogramban a screen betöltés közben hirtelen 'kiugrik' a képernyőre. Ott is ezt a rutint használják fel, a báziscímnek tetszőleges RAM címet, célcímnek a képernyő kezdőcímét, hosszának pedig egy screen hosszát (6912) beállítva. Gyakorlásképpen próbáljuk ki ezt, töltsünk be egy tetszőleges screen-t a memóriába, majd mozgassuk át a képernyő-memória területére.

b) LDDR utasítás

Ismét tekintsünk meg néhány elvi sémát a működésre:

Itt is látható, hogy az átmozgatandó blokk kezdőcímét a 'HL' regiszterpárban, a célhely címét a 'DE' regiszterpárban, míg az átmozgatandó byte-ok számát a 'BC' regiszterpárban kell eltárolni. Ha a két adatblokk a memóriában nem fedi át egymást, úgy itt sincs semmi probléma, úgy is mondhatjuk ez esetben teljesen tetszőleges, hogy melyik utasítást használjuk a kettő közül. Átfedés esetén alapvető feltétel, hogy a 'DE' által meghatározott célhely címe magasabb legyen, mint az átmozgatandó blokk báziscíme, ellenkező esetben megint csak 'utolérjük magunkat', a következményeket már ismerjük.

Az utasítás:

ED B8

237,184

LDDR

;blokk-mozgatás címsökkentéssel

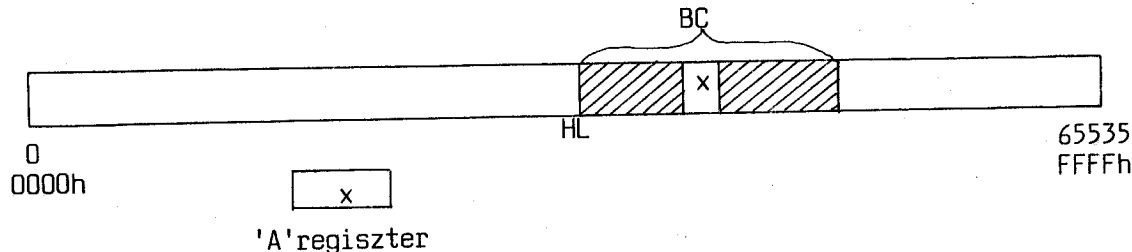
Mi történik, ha kiadjuk az LDDR utasítást? Végrehajtáskor a 'HL' regiszterpár által meghatározott memóriahely tartalma a 'DE' regiszterpárban meghatározott memóriahelyre kerül, majd a 'BC', 'HL' és 'DE' regiszterpárok értéke eggyel csökken. Ez a folyamat egészen addig tart, amíg a 'BC' regiszterpár értéke el nem éri a zérust. A végállapotban a 'HL' és a 'DE' regiszterpár értéke a blokkok előtti memóriahelyre mutat.

Itt gyakorlatilag az előző eset fordítottja fog történni. Írjuk be az előző mintapélda utolsó állapotába az LDIR utasítás helyére az LDDR utasítást, vagyis a 176-os kódot változtassuk meg 184-re: POKE 60010,184, majd - 'visszaszámlálás' lévén itt a képernyő 2/3 mezők végcímét kell megadnunk: HL-be 22527-et, DE-be pedig 20479-et: POKE 60001,255: POKE 60002,87: POKE 60004,255: POKE 60005,79, ezt követően ismét CIRCLE 125,60,50, majd RANDOMIZE USR 60000, és ismét láthatjuk az előbb már megismert hibajelenséget, csak most fordítva. A hiba kijavítása a 'HL' és 'DE' regiszterpárok felcserélésével történhet.

Az itt megismert két utasítás jól kiegészíti egymást minden irányban és átfedéssel történő blokk-mozgatás esetén.

c) CPIR utasítás

Amíg az előbbi két utasítás egy meghatározott memóriablokk mozgatását végezte el, addig ez és a következő egy általunk keresett adat-byte első előfordulását keresi meg:

Mint ahogy az a vázlatból is jól kiténik, a vizsgálati blokk báziscímét a 'HL' regiszterpárban adjuk meg, a vizsgálati blokk hosszát a 'BC' regiszterpárban, végül a keresett byte-ot az 'A' regiszterben tároljuk el.

Az utasítás:

ED B1

237,177

CPIR

;byte-keresés címnöveléssel

Amikor kiadjuk ezt az utasítást, a 'HL' regiszterpár által meghatározott memóriarekesz tartalmát a processzor összehasonlítja az 'A' regiszterben tárolt értékkel. Ha ez a két byte nem egyenlő, úgy a 'BC' regiszterpár tartalmát eggyel csökkenti, a 'HL' értéket pedig eggyel növeli, majd újabb összehasonlítás következik. A művelet automatikusan folytatódik egészen addig, amíg két byte nem egyezik,

vagy a 'BC' el nem éri a zérust. Az első esetben a zérus jelzőbit 1-be, a második esetben 0-ba vált, a 'HL' regiszterpár pedig a keresett byte utáni rekeszre mutat. Ezután már a 'HL'-t csak be kell olvasnunk egy szabad memóriahelyre, ahonnan egyszerűen ki tudjuk a keresett értéket olvasni. Az itt kialakult címnél eggyel kevesebb jelöli a számunkra értékes rekesz címét.

Nézzünk a kereső mechanizmusra egy egyszerűbb példát: keressük meg egy rutinnal, hogy a ROM-ban hol található az első 59-es (decimális) kódú utasítás. Tekintettel arra, hogy a 'DEC SP' utasítást elég ritkán szokták használni.

60000	21 00 00	33,0,0	LD	HL,0	;startcím a ROM kezdőcíme
60003	01 00 40	1,0,64	LD	BC,16384	;a ROM terület hossza
60006	3E 3B	62,59	LD	A,59	;a keresett byte
60008	ED B1	237,177	CPIR		;keresés
60010	22 00 5B	34,0,91	LD	(23296),HL	;HL tartalmának átmásolása
60013	C9	201	RET		;rutin vége

Adjuk ki RANDOMIZE USR 60000, majd nézzük meg, hogy a HL-nek a rutinból való visszatérés idején milyen értéke volt? Ezt a 23296 és 23297-es címeken elmentett alsó/felső byte-ból fogjuk képezni: a 23296 címen 121, a 23297 címen pedig 2 található, $2 \cdot 256 + 121$ eredménye 633, mint említettük ebből le kell vonni egyet, vagyis - ha a processzorunk nem csalt - az 59-es kód legelőször a decimális 632-es címen fordul elő. Erről győződjünk is meg: PRINT PEEK 632, meglátjuk az eredmény nem marad el.

d) CPDR utasítás

Nem sok értelmét látjuk az imént ismertetett módszert ismét taglalni, tekintettel arra, hogy ez az utasítás hajsza pontosan ugyanazt hajtja végre, mint az előző, csak itt folyamatosan magasabb címektől alacsonyabbak felé történik a keresés.

Az utasítás:

ED B9   237,185   CPDR   ;byte-keresés címcsoökkentéssel

Az előző mintapélda alapján most azt nézzük meg, hogy visszafelé hol fordul elő legelőször a 'DEC SP' utasítás? Ehhez át kell állítanunk a báziscímét, vagyis a 'HL' tartalmát a ROM végére: POKE 60001,255; POKE 60002,63, a CPIR utasítást pedig le kell cserélnünk a CPDR-re: POKE 60009,185. Adjuk ki: RANDOMIZE USR 60000, majd PRINT PEEK 23296, PRINT PEEK 23297. A kapott értékek: 193/59-ből képzett cím 15297, csak most ehhez hozzá kell adnunk egyet, mivel az előző utasítás fordítottja történik. Ez azt jelenti, hogy hátulról leghamarabb a 15298-as ROM címen fordul elő a 'DEC SP' utasítás. Erről is győződjünk meg: PRINT PEEK 15298.

2. Nem automatikus blokk-kezelő utasítások

Az ide tartozó négy utasítás működésében megfelel az előzőeknek, de itt egyidejűleg csak egy byte kezelés hajtódik végre, ezt követően a programozó döntheti el, hogy újra végrehajtja az utasítást, vagy nem. Ebből adódóan a nem automatikus blokk-kezelő utasítások végrehajtási ideje állandó.

a) LDI utasítás

Ez az LDIR nem automatikus változata, végrehajtásakor egy byte adat áttöltése történik a 'HL' regiszterpárban meghatározott rekeszből a 'DE' regiszterpárban meghatározott memóriarekeszbe, miközben a 'BC' regiszterpár értéke eggyel csökken, a 'HL' és 'DE' regiszterpárok értéke eggyel nő, valamint a túlsordulás/paritás jelzőbit értéke mindaddig 1 lesz, amíg a 'BC' regiszterpár értéke zérusnál nagyobb. Ha ezt követően újabb LDI utasítást adunk ki, úgy a folyamat ismét végrehajtódik.

Az utasítás:

ED A0   237,160   LDI   ;byte-mozgatás, címnöveléssel

Általában az LDI utasítást követően egy vizsgálatot szokás elhelyezni a soron következő byte-ra vonatkozóan, pl. a zérus byte-okat figyelmen kívül hagyjuk, csak a többi mozgatjuk át, stb.

Ezeket az utasításokat már ritkábban használjuk gépi kódú programjainkban.

b) LDD utasítás

Ez az LDDR nem automatikus változata, működésében ekvivalens az LDI utasítással, csak itt a 'HL' és a 'DE' regiszterpár értéke minden végrehajtás esetén eggyel csökken.

Az utasítás:

ED A8   237,168   LDD   ;byte-mozgatás, címcsoökkentéssel

c) CPI utasítás

Ez a CPIR nem automatikus változata, valójában itt két jelzőbit alakulásának van jelentősége. Ha az összehasonlítás eredménye egyezést mutat, a zérus jelzőbit értéke 1 lesz. Amennyiben a 'BC' regiszterpár még nem érte el a zérust, úgy a túlsordulás/paritás jelzőbit értéke zérus lesz, máskülönben 1.

Az utasítás:

ED A1   237,161   CPI   ;byte-összehasonlítás címnöveléssel

d) CPD utasítás

Ez a CPDR nem automatikus változata, a CPI-vel ellentétben itt a 'HL' regiszterpár értéke minden utasításvégrehajtáskor 1-gyel nő.

Az utasítás:

ED A9   237,169   CPD   ;byte-összehasonlítás címcsoökkentéssel